

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ملاحظات اخلاقی:

بنا بر حفظ حریم شخصی افراد، از ذکر نام کارکنان در متن گزارش معذورم.

موسسه
آموزش عالی
شانديز

عنوان درس :

کارورزی

استاد مربوطه :

سرکار خانم مینو علی اصغری

تدوین کننده :

مهسا براتی

موسسه آموزش عالی شانديز

بهار ۱۴۰۴

چکیده

پژوهش حاضر با هدف آشنایی با محیط آموزشی انجام شده است. در این راستا آشنایی با مواردی چون، قوانین و چارچوب های سازمانی، ضوابط لازم الاجرا به جهت حفظ امنیت دانش آموزان، امکانات لازم برای ارتقاء سطح آموزش و فرایند یاددهی-یادگیری، بایدها و نبایدهای آموزگاری، روحیات و ویژگی های شخصیتی دانش آموزان، فنون تدریس، شیوه های مدیریت تعارضات کلاسی، تعاملات با دانش آموزان و همکاران (معلمان و کادر مدرسه)، مدیریت استرس و تسلط بر کلاس حین تدریس، برنامه ریزی برای تدریس و ارزشیابی آموخته های دانش آموزان و...

بر این اساس در فصل اول به بررسی محیط فیزیکی مدرسه پرداخته و امکانات و فضای مدرسه بر ضوابط و استانداردهای مدرسه سازی تطبیق داده می شود.

سپس در فصل دوم به بررسی ساختار سازمانی و قوانین حاکم بر آن پرداخته و ساختار مدرسه مذکور با اصول ساختار سازمانی مقایسه می شود.

پس از آن در فصل سوم روایتی از تجربه آموزگاری به همراه خاطراتی از حضور در کلاس درس و تعاملات با معلمان و دانش آموزان پرداخته می شود.

و در نهایت در فصل چهارم به بررسی طرحی از مدل ایده آل مدرسه از نظر پژوهشگر پرداخته شده است.

فهرست

ت	چکیده
د	فصل اول
د	بررسی محیط فیزیکی مدرسه و انطباق آن با استاندارد های مدرسه سازی
۱	مقدمه
۲	مشخصات کلی
۵	استانداردهای مدرسه سازی
۵	ضوابط کلاس درس
۶	ضوابط محوطه یا حیاط
۹	ضوابط کتابخانه
۹	ضوابط نمازخانه
۱۱	ضوابط گرمایش
۱۱	ضوابط نور و روشنایی
۱۲	ضوابط تخته سیاه
۱۴	ضوابط ایمنی
۱۴	سیمکشی مدارس
۱۵	جعبه کمک های اولیه
۱۷	کپسول آتش نشانی
۱۸	سوالات فصل اول
۲۰	نتیجه گیری
۲۱	فصل دوم
۲۱	سازمان قوانین مدیریتی در مدرسه
۲۲	مقدمه
۲۳	تعریف سازمان آموزشی
۲۳	انواع سازمان آموزشی
۲۳	سازمان رسمی:
۲۳	سازمان غیررسمی:
۲۴	موسسه دولتی:
۲۴	ابعاد ساختار سازمانی
۲۵	سلسله مراتب قدرت
۲۵	ساختار سنتی

۲۶ ساختار مدرن
۲۶ مفهوم مدیریت
۲۷ مفهوم رهبری
۲۷ مفهوم ریاست
۲۸ تئوری های مدیریت
۲۸ مدیریت عملی تیلور
۲۸ اصول مدیریت هنری فایول
۲۹ بروکرسی ماکس وبر
۳۰ ساحت های مدیریت
۳۰ تشریح ساحت ها
۳۰ (1) ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی
۳۱ (2) ساحت تربیت زیستی و مدنی
۳۱ (3) ساحت تربیت اجتماعی و سیاسی
۳۲ (4) ساحت تربیت اقتصادی و حرفه‌ای
۳۲ (5) ساحت تربیت علمی و فناوری
۳۳ (6) ساحت تربیت زیبایی‌شناختی و هنری
۳۳ تحلیل ساحت ها
۳۵ نتیجه گیری
۳۶ فصل سوم
۳۶ تجربه آموزگاری در کلاس درس
۳۷ یادداشت هویتی
۳۸ آنچه معلمان به من آموختند
۴۰ قرآن کتاب آسمانی
۴۱ خواهران ابن سینا
۴۲ یکم اینطوری بد نیست
۴۳ این دفعه نوبت چیه؟
۴۳ آنچه دانش آموزان به من آموختند
۴۳ روشن فکر
۴۴ چی شد که اینطوری شد
۴۶ من چقد خوبم

بی‌نا، یک اشتباه!	۴۶
آنچه که من به دانش آموزان آموختم	۴۷
آنچه که شاید هیچ کدامان ندانیم	۴۹
سوالات فصل سوم	۵۰
نتیجه گیری	۵۳
فصل چهارم	۵۴
مدرسه ایده آل من	۵۴
مقدمه	۵۵
نام مدرسه:	۵۶
موقعیت مکانی:	۵۶
ساختار کلی:	۵۶
-بخش اول، محوطه مدرسه	۵۷
-بخش دوم، فضای بازی	۵۷
-بخش سوم، ساختمان آموزشی	۵۷
-بخش چهارم، ساختمان پرورشی	۵۸
-بخش پنجم، سلف سرویس	۶۰
منابع انسانی	۶۰
بودجه ریزی	۶۲
نتیجه گیری	۶۳
پیوست ها	۶۴
پیوست ۱	۶۵
پیوست ۲	۶۶
پیوست ۳	۶۷
پیوست ۴	۶۸
منابع	۶۹

فصل اول

بررسی محیط فیزیکی مدرسه و انطباق آن با استاندارد های مدرسه سازی

مقدمه

مدرسه به عنوان نهادی سازنده در جهت تربیت کودکان، فضایی برای رشد، پرورش و قرارگیری انسان در مسیر تکامل به شمار می‌رود.

بنابراین ایجاد چنین فضایی مستلزم فراهم آوردن امکانات و تجهیزات کارآمد، زیرساخت‌های مناسب، به کارگیری نیروی ماهر و متعهد، مواد و روش‌های آموزشی نوین و اثرگذار و همچنین وجود برنامه‌ای دقیق و همه‌جانبه برای پیش‌برد اهداف و ایجاد فرصت‌هایی برای کشف و شناسایی استعدادهای کودکان و پرورش آن‌ها در جهت نیازهای جامعه و رشد و توسعه دستاوردها در راستای خدمت به بشریت می‌باشد.

بدین منظور آشنایی با فضای آموزشی و تطبیق آن با ضوابط و استانداردها بسیار حائز اهمیت بوده، چرا که سبب اصلاح و رفع مشکلات و هم‌چنین بهبود و ارتقای فعالیت‌های آموزشی و در نتیجه اثربخشی آن‌ها می‌شود.

مشخصات کلی

دبستان ابوریحان بیرونی، واقع در استان خراسان رضوی، شهر مشهد، ناحیه تبادکان و در خیابان جوادالائمه، در سال ۱۳۹۳ احداث گردیده است .

مدرسه مذکور در مکانی آرام و کم‌تردد با دسترسی به درمانگاه، سوپرمارکت، فروشگاه، لوازم التحریر و ایستگاه اتوبوس که نیازهای دانش‌آموزان را برآورده می‌کنند، واقع شده است. این مدرسه در دو شیفت و در دو مقطع ابتدایی و متوسطه اول فعالیت می‌کند. مدرسه نام‌برده، دخترانه بوده و در یک طبقه احداث شده است.

در نزدیکی این مدرسه دبیرستان متوسطه اول و دوم و هنرستان کار و دانش دخترانه و هم‌چنین دبستان پسرانه واقع شده است. البته دبستان پسرانه با چند دقیقه تاخیر تعطیل می‌شود و محل قرارگیری آن به گونه‌ای نیست که اختلال ایجاد کند.

عنوان	تعداد	بررسی کیفی
کلاس	۱۰	این مدرسه دارای ۱۰ کلاس می باشد.
حیاط	یک	حیاط مدرسه خیلی بزرگ نیست اما نقاشی های کف حیاط و دیوار نوشت ها سبب زیبایی آن شده است.
فضای سبز	-	فضای سبز ندارد اما باغچه گل کاری شده سبب طراوت حیاط شده و گاهای برای درس علوم دانش آموزان در باغچه سبزیجات می کارند.
فضای بازی	-	به دلیل محدودیت فضا، فاقد فضای بازی است.
آزمایشگاه	-	به دلیل محدودیت فضا، فاقد آزمایشگاه است.
کتابخانه	یک	فضای بسیار کوچک در حدودی که فقط کتابها در آن جا چیده شده اند.
سالن مطالعه	-	این مدرسه فاقد سالن مطالعه است.
سلف	-	این مدرسه سلف ندارد.
نمازخانه	-	به دلیل محدودیت فضا، نمازخانه ندارد.
اتاق مدیر	یک	مدیر و معاون آموزشی در این اتاق به فعالیت های خود مشغول هستند.
اتاق معلمان	-	به دلیل محدودیت فضا اتاق مدیر و معلمان یکی است.
اتاق پرورشی	یک	فضای بسیار محدود که معاونین پرورشی در آنجا فعالیت می کنند.
اتاق تربیت بدنی	-	اتاق تربیت بدنی ندارد اما وسیله های ورزشی در چند کمد قرار دارد.
اتاق مشاور	-	این مدرسه فاقد اتاق مشاور است.
کپسول آتش نشانی	یک	این مدرسه دارای یک کپسول آتش نشانی در سالن مدرسه است.

عنوان	دارد-ندارد	بررسی کیفی
جعبه کمک‌های اولیه	دارد	این مدرسه دارای جعبه کمک‌های اولیه در آبدارخانه می‌باشد.
فوم محافظ	دارد	سکوهای مدرسه و لبه تیز باغچه به وسیله چمن مصنوعی مهار شده است.
محافظ پریز برق	ندارد	پریز برق محافظ ندارد اما در مکانی دور از دسترس دانش آموزان تعبیه شده است.
استاندارد بودن پله ها	-	این مدرسه یک طبقه می‌باشد.
برق کشی	دارد	سیم کشی برق به صورت توکار می‌باشد.
گرمایش	دارد	گرمایش کلاس‌ها از طریق بخاری می‌باشد.
سرمایش	دارد	تمامی کلاس‌ها مجهز به کولر می‌باشد.
نور	دارد	روشنایی کلاس‌ها از طریق پنجره و تجهیزات روشنایی می‌باشد.
تهویه مطبوع	دارد	در تمامی کلاس‌ها پنجره برای تامین درست و تهویه تعبیه شده است.
تعبیه درست تخته	دارد	در تمامی کلاس‌ها، تخته به صورت استاندارد تعبیه شده است.
سرویس بهداشتی	دارد	این مدرسه مجهز به ۴ چشمه سرویس بهداشتی می‌باشد.
رنگ آمیزی	دارد	تمامی دیوارهای مدرسه رنگ آمیزی و سکوها توسط چمن مصنوعی پوشیده شده‌اند.
بوفه	دارد	یک بوفه برای خرید دانش آموزان وجود دارد.
پروژکتور	دارد	همه کلاس‌ها مجهز به ویدیو پروژکتور می‌باشد.
آبخوری	دارد	این مدرسه دارای ۵ شیر آبخوری می‌باشد.

استانداردهای مدرسه سازی

ضوابط کلاس درس

- ۱) از آنجایی که دور بودن از آلودگی صوتی یکی از مهم‌ترین نکات هنگام طراحی کلاس درس می‌باشد، بنابراین قرارگیری کلاس‌ها باید به گونه‌ای باشد که در دورترین فاصله از خیابان‌های اصلی و در مکانی آرام باشد.
- ۲) درب ورودی کلاس باید در مجاورت تخته یا تابلو قرار گرفته و معلم دید مستقیم نسبت به آن داشته باشد و درب کلاس باید به بیرون باز شود.
- ۳) بزرگ بودن بیش از حد کلاس درس نکته‌ای منفی بوده و حداکثر ابعاد باید به گونه‌ای باشد که کلاس حتماً مربع یا مستطیل باشد و از ساخت زوایای کمتر از ۹۰ درجه نیز خودداری شود.
- ۴) برای مناطق سردسیر ارتفاع سقف تا ۳ متر و برای مناطق مرطوب تا ۳/۲ متر الزامی است.
- ۵) جای‌گیری کلاس‌های اول تا سوم ابتدایی باید در طبقه همکف باشد تا رفت و آمد دانش‌آموزان، ساده‌تر شود.
- ۶) سکوی معلم براساس ضوابط طراحی مدرسه، عرض ۱/۱ داشته و برای دانش‌آموزان معلول، طراحی حداقل یک کلاس بدون سکو، توصیه می‌شود.
- ۷) حداقل فاصله ردیف اول تا تابلو ۲/۲ در نظر گرفته شود (عمران مدرن، بی تا).
- ۸) قرارگیری هرگونه مانع و المان مزاحم دید دانش‌آموزان به تخته و یا معلم در داخل کلاس ممنوع می‌باشد.
- ۹) حداکثر ابعاد قابل قبول برای کلاس درس ۸ متر طول و ۷ متر عرض می‌باشد.
- ۱۰) رنگ کلاس‌ها بر اساس دستورالعمل‌های دفتر فنی سازمان نوسازی مدارس انتخاب می‌گردد اما به طور کلی استفاده از رنگ سفید مات در سقف و رنگ‌های نیمه مات روشن در دیوار کلاس‌ها توصیه می‌شود (ضوابط طراحی ساختمان‌های آموزشی، ۱۳۹۵).

مشاهده

این مدرسه دارای ۱۰ کلاس می‌باشد. شامل ۲ کلاس اول، ۲ کلاس دوم، ۲ کلاس سوم، ۳ کلاس چهارم و یک کلاس پنجم می‌باشد. غیر از کلاس پنجم، در سایر کلاس‌ها سکو وجود ندارد. در همه ی کلاس‌ها ۲ پنجره وجود دارد که نور کلاس را به خوبی تامین می‌کند. کلاس‌ها در انتهای ترین قسمت حیاط مدرسه و به دور از خیابان اصلی قرار دارند. با توجه به آنچه در بالا ذکر شد، درب در ورودی همه کلاس‌ها در مجاورت تخته قرار دارد اما به بیرون باز نمی‌شود. کلاس‌ها معمولا به شکل مربع یا مستطیل اند و فضایی با کمتر از زاویه ۹۰ درجه وجود ندارد.

در برخی کلاس‌ها با توجه به جمعیت بالای دانش آموزان فاصله ردیف اول تا تخته کمتر از ۲/۲ متر می‌باشد.

همه کلاس‌ها مجهز به ویدیو پروژکتور بوده و همه کلاس‌ها امکان بهره‌گیری از این وسیله را در تدریس خود دارند. البته همه پنجره‌ها دارای حفاظ بوده و به خوبی امنیت دانش آموزان را تامین می‌کند.

هم‌چنین در همه کلاس‌ها جای‌گیری نیمکت‌ها در ۳ ردیف است. البته در بعضی کلاس‌ها ترکیبی از نیمکت و میز و صندلی وجود دارد.

تحلیل

به طور کلی به نظر می‌رسد با توجه به متراژ کم فضای مدرسه و مشاهدات به عمل آمده، فضای کلاس‌ها استاندارد نبوده و عبور از میان ردیف میز و صندلی یا نیمکت‌ها به سختی انجام می‌شود. هم‌چنین محدود بودن فضا می‌تواند در نظافت کلاس مشکل ایجاد کند اما معلم از دانش آموزان می‌خواهد که خود نسبت به نظافت کلاس اهمیت داده و نسبت به حفظ آن کوشا باشند. هم‌چنین با توجه به تعداد بالای دانش آموزان برخی از نیمکت‌ها ۳ نفره بود که باعث ایجاد مشکلاتی برای دانش آموزان و ایجاد اختلالاتی در نظم کلاس می‌شود اما معلم به صورت چرخشی جای دانش آموزان را تغییر می‌دهد تا تنها تعداد خاصی از دانش آموزان با این شکل درگیر نباشند.

ضوابط محوطه یا حیاط

(۱) فضای محوطه شامل بخش‌های مختلف مانند زمین والیبال، فوتبال، بسکتبال، فضای آبخوری و فضای سبز می‌باشد.

- (۲) در مدارس ابتدایی دوره اول با ظرفیت کلاس ۲۴ نفره، ۱۱۰ متر مربع، برای دوره دوم، ۱۳۶ متر مربع و برای مدارس دوره متوسطه اول ۳۶۰ متر مربع و دوره دوم ۵۸۹ متر مربع در نظر گرفته می‌شود.
- (۳) طبق ضوابط طراحی مدرسه ابتدایی، سرانه فضای سبز داخل محوطه به ازای هر فرد ۵ متر مربع می‌باشد.
- (۴) زمین ورزش یا زمین بازی باید بدون پستی و بلندی باشد و سطح آن نیز دارای اصطکاک کافی باشد.
- (۵) ابعاد زمین‌ها و همچنین تجهیزات ورزشی و بازی باید طبق استانداردها و ضوابط طراحی مدرسه باشد.
- (۶) وجود هرگونه حوض و حوضچه در محوطه مدارس ممنوع است (عمران مدرن، بی تا).
- (۷) به منظور جلوگیری از ایجاد گرد و غبار در محیط مدرسه، محوطه مدرسه باید با آسفالت یا بتون کف و نظایر آن، مفروش گردد.
- (۸) دید مستقیم از کلاس‌های درس به زمین‌های ورزشی و بازی برای دانش آموزان میسر نباشد تا تمرکز آنان از بین نرود .
- (۹) سطح زمین‌های ورزشی باید صاف و یک‌دست و بدون هرگونه پستی و بلندی ساخته شود و از اصطکاک کافی برخوردار باشد .
- (۱۰) تعداد درهای ورود و خروج باید متناسب با تعداد دانش آموزان باشد .
- (۱۱) در طراحی مدرسه، راه‌های دسترسی و عرض و ارتفاع سر در ورودی در محوطه طوری طراحی شود که امکان ورود و حرکت آسان خودروهای سبک و سنگین امدادی را فراهم آورد (آموزک، بی تا).

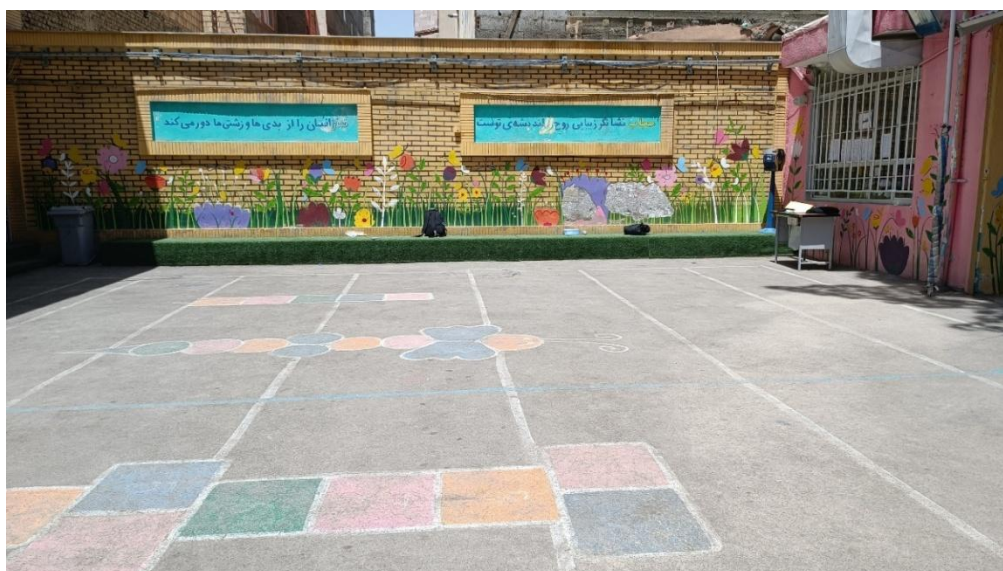
مشاهده

براساس مشاهدات انجام شده، محوطه مدرسه L مانند بوده و به هنگام ورود، سمت راست حیاط مدرسه و به موازات درب مدرسه بوفه و خانه سرایداری و در سمت چپ آن، سرویس بهداشتی و آبخوری قرار دارد و در قسمت انتهایی حیاط و رو به روی درب، ساختمان مدرسه وجود دارد. باتوجه به آنچه در بالا ذکر شد، به منظور ایجاد فضای سبز، باغچه ای در انتهای حیاط مدرسه ای وجود دارد که چند درخت کاج و تعدادی گل پامچال در آن قرار دارد. کف حیاط مدرسه مطابق با استانداردها، آسفالت بوده و فاقد پستی و بلندی می‌باشد. درب ورود و خروج نیز به صورت یک درب یک لنگر و یک درب دو لنگر ماشین‌رو می‌باشد. در سمت چپ حیاط مدرسه دو سکو برای اجرای مراسم صبح‌گاه وجود دارد که با چمن مصنوعی پوشیده شده‌اند. هم‌چنین لبه‌های زاویه‌دار باغچه به وسیله فوم‌های محافظ مهار شده‌اند.

تحلیل

براساس مشاهدات انجام شده، فضای بازی یا محوطه مدرسه کوچک بوده و باعث می شود دانش آموزان فضای کمتری برای بازی و دویدن داشته باشند که این موضوع می تواند مخاطراتی را ایجاد کند. به منظور جلوگیری از ازدحام و ایجاد مخاطرات به هنگام خروج دانش آموزان علاوه بر بازکردن درب ماشین رو، دانش آموزان کلاس اول و دوم زودتر از سایر دانش آموزان به بیرون از ساختمان مدرسه هدایت می شوند. با اینکه فضای محوطه محدود است اما حلقه بسکتبال برای فعالیت های ورزشی و نقاشی هایی در کف حیاط مدرسه برای بازی دانش آموزان ایجاد شده است. همچنین قسمتی از باغچه برای آموزش علوم (کاشت دانه) آماده شده است.

با این تفاسیر به نظر می رسد از فضای محدود مدرسه حداکثر استفاده به عمل آمده است.

ضوابط کتابخانه

ظرفیت قرائت کتابخانه برای استفاده همزمان دانش‌آموزان یک کلاس، ۲۴ نفر می‌باشد. ظرفیت کتاب برای کتابخانه، به ازای هر دانش‌آموز حداقل ۱۵ جلد کتاب بوده که ابعاد و اندازه تجهیزات با توجه به ظرفیت در هر مدرسه ۶ و ۹ و ۱۲ و ۱۵ و ۱۸ کلاس به ترتیب ۲۱۶۰ و ۳۲۴۰ و ۴۳۲۰ و ۵۴۰۰ و ۶۴۸۰ جلد کتاب بوده است (ضوابط طراحی ساختمان‌های آموزشی، ۱۳۹۵).

مشاهده

به دلیل فضای محدود این مدرسه فاقد سالن مطالعه می‌باشد و به منظور بهره‌گیری دانش‌آموزان از کتاب‌ها در فضای کوچکی به ابعاد که در انتهای سالن می‌توان قرار داد، دو قفسه دارد که کتاب‌ها در آن قفسه جانمایی شده اند.

تحلیل

براساس مشاهدات انجام شده اگرچه به دلیل فضای محدود امکان استفاده دانش‌آموزان از سالن مطالعه وجود ندارد و ظرفیت کتابخانه در حدود ۲ یا ۳ نفر است. اما همه دانش‌آموزان می‌توانند کتاب‌ها را به امانت بگیرند. اضافه بر این در بعضی کلاس‌ها دانش‌آموزان هر یک با اهدای کتاب، کتابخانه کلاسی خود را تشکیل داده و در اوقات فراغت خود از آن‌ها بهره می‌برند.

ضوابط نمازخانه

- ۱) از استقرار نمازخانه در مجاورت عملکردهای مخالف مانند سرویس بهداشتی، موتورخانه، سالن‌های چند منظوره، سالن ورزش و بازی، اتاق رایانه، اتاق برق و تاسیسات انبار حتی‌الامکان پرهیز گردد.
- ۲) دسترسی نمازخانه به فضای آزاد و محوطه مدرسه توصیه می‌شود.
- ۳) توصیه می‌شود محل نمازخانه در طبقه همکف و ترجیحاً به سمت قبله باشد.
- ۴) رعایت ضوابط حریق و خروج اضطراری الزامی بوده و ضروری است امکان تخلیه به گونه‌ای پیش‌بینی گردد که تخلیه سریع نمازخانه در مواقع اضطراری به محوطه مدرسه میسر باشد.
- ۵) نمازخانه باید دارای ورودی مناسب با فضای لازم برای کفش‌کن (قفسه برای اسقرار کفش) باشد.

۶) ورودی نمازخانه ترجیحا از سمت مخالف قبله و در غیر این صورت در طرفین باشد.

۷) پلان نمازخانه تا حد امکان به شکل هندسی مربع یا مربع مستطیل باشد که استفاده حد اکثری از فضای داخلی، یکپارچگی و مرکزیت فضایی آن حس شود.

۸) نحوه پوشش و انتخاب مصالح کف سازی در نمازخانه به گونه‌ای باشد که امکان نظافت وجود داشته باشد.

۹) کف نمازخانه باید کاملا خشک و بدون رطوبت باشد. در صورت استقرار نمازخانه روی زمین طبیعی، عایق رطوبتی در سراسر کف توصیه می‌شود.

۱۰) توصیه می‌شود برای پوشش کف از کفپوش‌های مخصوص نماز (انواع فرش یا موکت) که دارای فرم سجاده است، استفاده گردد.

۱۱) ساخت محراب و نصب کاشی کاری به عنوان کتیبه در نمازخانه با متون مناسب توصیه می‌شود (ضوابط طراحی ساختمان‌های آموزشی، ۱۳۹۵).

۱۲) استفاده از پنجره‌ها و بازو‌ها در جهت پشت به قبله برای تامین روشنایی فضا با کمک نور طبیعی طبق ضوابط طراحی مدرسه ابتدایی الزامی است (عمران مدرن، بی تا).

مشاهده

به دلیل فضای محدود و جمعیت بالای دانش آموزان، نمازخانه به کلاس تبدیل شده و در این مدرسه نمازخانه وجود ندارد. اما با توجه به ساختار قبلی و با استناد به آنچه در بالا ذکر شد، دیوارهای نمازخانه با متون و طرح‌های اسلیمی منقوش شده و در یک طرف آن قفسه‌ای به جهت قرارگیری کتاب‌های قرآن و ادعیه و مهر و تسبیح وجود دارد.

تحلیل

براساس مشاهدات انجام شده که این مدرسه فاقد نمازخانه است، کادر مدرسه و دانش آموزان مدرسه به جهت انجام فریضه نماز، در فضای آبدارخانه و با استفاده از کفپوش‌های دارای فرم سجاده، نماز خود را به جا می‌آورند.

ضوابط گرمایش

- (۱) استفاده از بخاری‌های نفتی و نصب بخاری گازی در مدارس ممنوع می‌باشد. اگر چنانچه در نقاطی بالاجبار از بخاری گازی استفاده گردد، الزامی است محل قرارگیری منبع انرژی و شیر گاز خارج از دسترس دانش آموزان بوده و رعایت مسائل ایمنی در نصب و بهره‌برداری ضروری است، همچنین ورود هوای تازه به فضاهای آموزشی در هنگام بهره‌برداری، ضروری می‌باشد.
- (۲) توصیه می‌شود دستگاه مواد مستقیماً گازهای حاصل از سوخت را به فضای کلاس وارد نماید و حداقل اکسیژن را جهت سوخت کامل مصرف نماید و خطر آتش سوزی نداشته باشد (ضوابط طراحی ساختمان‌های آموزشی، ۱۳۹۵).
- (۳) رطوبت نسبی استاندارد برای فضاهای آموزشی بین ۳۰ تا ۷۰ درصد می‌باشد.
- (۴) درجه حرارت مناسب برای کلاس‌های درس ۱۸ تا ۲۱، سالن‌های چند منظوره و نمازخانه ۲۰ تا ۲۳، سالن ورزش ۱۵ تا ۱۹، کارگاه‌ها ۱۶ تا ۱۹ درجه سانتی‌گراد می‌باشد.
- (۵) در اقلیم‌های مرطوب لازم است علاوه بر تجهیزات تهویه، پنجره‌هایی در کلاس به جهت ایجاد کوران و تهویه طبیعی قرار داده شود.
- (۶) موتورخانه و سیستم‌های گرمایش و سرمایش مرکزی، طبق ضوابط طراحی مدرسه بهترین گزینه می‌باشد (عمران مدرن، بی تا).

مشاهده و تحلیل

کلاس‌ها مجهز به کولر به جهت سرمایش و بخاری گازی به جهت گرمایش می‌باشند و تهویه هوا از طریق پنجره‌ها یا دستگاه تهویه انجام می‌شود. جانمایی بخاری‌ها به گونه‌ای است که در محل مناسب و ایمن قرار گرفته‌است، اما به دلیل محدودیت فضا و جمعیت بالای دانش آموزان، ردیف اول فاصله کمتری با بخاری دارند که سبب می‌شود دانش آموزان ردیف اول نسبت به سایر دانش آموزان گرمای بیشتری (شدیدتری) را احساس کنند.

ضوابط نور و روشنایی

- (۱) طراحی کلاس‌ها باید به گونه‌ای باشد که استفاده حداکثری از نور طبیعی صورت پذیرد.

۲) سطوح روشنایی کلاس باید به گونه‌ای تعبیه گردد که نور از سمت چپ دانش آموز وارد کلاس شود.

۳) مناسب‌ترین نور طبیعی جهت کلاس درس، نور شمال و جنوب می‌باشد.

۴) از به کارگیری نورهای تند که با تشعشع مستقیم منبع نورانی (تابش خورشید) در کلاس با سیستم نوری مستقیم برق که موجب خیرگی چشم می‌شود، اجتناب گردد.

۵) از انعکاس نورهای تند به سطح دیوارها، کف اتاق، سقف اتاق، میز، تابلو کلاس که باعث خیرگی و خستگی چشم می‌شود، اجتناب گردد.

۶) حتی الامکان از ورود نور غروب به کلاس جلوگیری شود.

۷) سطوح روشنایی باید به گونه‌ای طراحی شود که ایجاد خیرگی برای دانش آموزان ننماید.

۸) سطوح لازم برای نورگیری پنجره‌ها ۵/۱ سطح کل کلاس بوده که این سطح در هر صورت نباید از ۶/۱ سطح کلاس کمتر باشد.

۹) اگر چنانچه عرض کلاس بیشتر از ۷/۲ متر باشد، استفاده از پنجره در دو طرف کلاس ضروری است.

۱۰) استفاده از نورگیرهای سقفی در جهت یکنواخت نور طبیعی مناسب می‌باشد.

۱۱) عدم استفاده از سطوح شفاف و صیقلی در فضاهای آموزشی، کمک آموزشی و پرورشی الزامی است (ضوابط طراحی ساختمان‌های آموزشی، ۱۳۹۵).

مشاهده و تحلیل

تمامی کلاس‌ها دارای پنجره بوده و نور آن‌ها به خوبی تامین می‌شود و سطوح شفاف و صیقلی که سبب تابش نور و خیرگی می‌شود، در کلاس‌ها استفاده نشده است. همچنین محل قرارگیری پنجره‌ها و اندازه آن‌ها و تابش نور خورشید به گونه‌ای است که روشنایی کلاس به خوبی تامین می‌شود و میزان روشنایی در تمام نقاط کلاس یکسان بوده و تمام فضای کلاس را دربر می‌گیرد.

ضوابط تخته سیاه

۱) توصیه می‌شود برای کلاس‌های عمومی از تابلوهای ثابت که در مقابل دانش آموزان به دیوار نصب می‌شود، استفاده گردد.

۲) استفاده از تابلوهای متحرک برای کلاس‌های تجربی و فضاهای کمک آموزشی به دلیل انعطاف‌پذیری در مبلمان کلاس توصیه می‌شود (ضوابط طراحی ساختمان‌های آموزشی، ۱۳۹۵).

مشاهده و تحلیل

براساس مشاهدات انجام شده و در تمامی کلاس‌ها تخته‌های وایت برد به صورت ثابت تعبیه شده است که در راستای درب کلاس بوده و نور کافی به آنها می‌تابد. هم‌چنین ارتفاع تخته‌ها به گونه‌ای است که در استفاده دانش‌آموزان از تخته، اختلالی ایجاد نمی‌کند.

ضوابط سرویس بهداشتی و آبخوری

- ۱) کف محوطه آبخوری قابل شستشو و دارای شیب کافی و مناسب به مجرای فاضلاب باشد.
- ۲) دیوار لبه آبخوری بایستی از جنس قابل شستشو (نظیر کاشی) بوده و دارای شیب مناسب به طرف مجرای فاضلاب باشد.
- ۳) دیوار اطراف آبخوری از جنس (نظیر کاشی، سرامیک، سنگ و...) باشد.
- ۴) آبخوری عمومی دانش‌آموزان باید با شیرهای مناسب با آب سردکن مجهز گردد. ارتفاع شیر آن متناسب با سن دانش‌آموزان در دوره‌های مختلف تحصیلی (۱۰۰ سانتی متر) از سطح زمین باشد.
- ۵) آبخوری باید خارج از سرویس‌های بهداشتی و با رعایت شرایط بهداشتی و با فاصله حداقل ۱۵ متر احداث گردد (آموزک، بی تا).
- ۶) توصیه می‌شود آبخوری به صورت مسقف و در نزدیکی ساختمان اصلی قرار گیرد.
- ۷) تعداد شیر آبخوری برای فضاهای آموزشی طبق جدول‌های برنامه فیزیکی مدارس ابتدایی و متوسطه اول تعیین می‌گردد (حداقل به ازای هر کلاس یک آبخوری)
- ۸) استفاده از شیرهای اهرمی برای روشویی و آبخوری‌ها توصیه می‌شود.
- ۹) نصب آئینه، رخت آویز و جاصابونی یا ظرف مایع دستشویی در محل آبخوری‌ها الزامی است.
- ۱۰) محل قرارگیری سرویس‌های بهداشتی به گونه‌ای انتخاب شود که در مسیر ورزش باد غالب به طرف ساختمان اصلی نباشد.

۱۱) محل قرارگیری سرویس‌های بهداشتی به گونه‌ای باشد که در معرض دید و کنترل مسئولین قرار بگیرد.

۱۲) چنانچه از سیستم تهویه مصنوعی در سرویس استفاده می‌شود، توسط کانال به بالاترین سطح ساختمان هدایت گردد.

۱۳) ضروری است برای تمامی سرویس‌های دانش آموزان سیفون نصب گردد و توصیه می‌گردد در صورت امکان از سیفون‌های مجهز به کلید مرکزی که محل آن در ورودی سرویس بهداشتی است، استفاده گردد (ضوابط طراحی ساختمان‌های آموزشی، ۱۳۹۵).

ضوابط ایمنی

سیم‌کشی مدارس

۱) توجه داشته باشید سیم‌های وسایل برقی و غیره از نزدیکی منابع حرارتی و لوله‌های آبگرم و شوفاژ عبور داده نشوند.

۲) کلیه سیم‌کشی مدرسه به وسیله یک متخصص، محاسبه و از نوع مناسب انتخاب و در لوله‌های فولادی به طور زیرکار نصب گردد.

۳) کلیه کلیدها و پریزها به طور ماهیانه بازرسی گردیده و برای پریزها، روپوش مخصوص ایمنی در نظر گرفته شود و یا از نوعی انتخاب گردند که اطفال نتوانند به راحتی میخ، میله فلزی و یا چیز دیگری در آن فرو کنند (شنبه‌های آموزشی، آنچه یک آتش نشان باید بداند، ۱۴۰۰).

تحلیل مشاهدات

به طور کلی سیم‌کشی کلاس‌ها به صورت زیرکار بوده و اثری از آنها مشاهده نمی‌شود. کلیدها و پریزها در محلی مناسب و به دور از دسترس دانش آموزان جای‌گذاری شده است. همچنین سیم‌کشی ویدیو پروژکتور که بعداً به صورت روکار انجام شده است، دارای عایق بوده و در محلی به دور از وسایل گرمایشی مانند بخاری قرار دارد.

جعبه کمک های اولیه

آنچه در جعبه کمک‌های اولیه قرار می‌گیرد، می‌تواند متفاوت باشد، بنابراین مهم است که اطمینان حاصل کنید جعبه شما از محصولات بهداشتی مناسب و موثر برخوردار است. همان‌طور که هر موبایل به عمده فروشی لوازم جانبی موبایل نیاز دارد، هر مدرسه باید حداقل یک جعبه کمک‌های اولیه اصلی داشته باشد، با این حال برای مدارس بزرگتر، وجود چند کیت کمک‌های اولیه ایده خوبی است.

مواردی که باید در یک کیت گنجانده شود عبارتند از:

*باند

*تجهیزات برای تمیز کردن زخم، شامل حوله‌های یک بار مصرف و سواب های گاز

*تجهیزات برای پانسمان زخم‌ها، شامل تجهیزات متفاوتی مانند پد های چشمی بسته بندی شده و نوار چسب برای چسباندن

پانسمان ها

*ملزومات درمان صدمات، شامل قیچی، موچین، آتل‌های انعطاف پذیر و کیسه‌های یخ

*بهداشت و نظافت، دستکش‌های لاتکس در اندازه‌های مختلف و هم‌چنین محصولات برای تمیز کردن مانند ضد عفونی کننده،

دستمال مرطوب ضد عفونی کننده، دستمال کاغذی و هم‌چنین کیت‌های نشت خون و استفراغ مورد نیاز است و نوار بهداشتی نیز

باید نگهداری شود (بومی سازان فولاد، بی تا).

تحلیل مشاهدات

براساس مشاهدات انجام شده، مدرسه مذکور دارای یک جعبه کمک‌های اولیه در آبدارخانه می‌باشد که در آن چند بتادین، گاز طبی،

باند و تعدادی پماد می‌باشد. بنابراین بر اساس آنچه که برای ضروری‌ترین موارد جعبه کمک‌های اولیه ذکر شد، این مدرسه باید در

جهت تکمیل جعبه کمک‌های اولیه خود و حفظ ایمنی دانش آموزان اقدام کند.

البته شایان ذکر است که در نزدیکی این مدرسه یک درمانگاه شبانه‌روزی واقع شده است که می‌تواند تا حدودی این نقض را پوشش

دهد.

کپسول آتش نشانی

کپسول آتش نشانی از مهم ترین تجهیزات ایمنی در مدارس هستند که باید به صورت دوره‌ای بازرسی و نگهداری شوند. این کپسول‌ها می‌توانند در شرایط اضطراری آتش‌سوزی، نقش حیاتی در اطفای حریق ایفا کنند.

ایمن سازی این تجهیزات به مراحل مختلفی نیاز دارد که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌کنیم:

(۱) **انتخاب محل مناسب برای نصب کپسول آتش‌نشانی:** محل نصب کپسول‌های آتش‌نشانی باید در نقاطی باشد که دسترسی به آن‌ها آسان و سریع باشد. این محل‌ها باید به گونه‌ای انتخاب شوند که در هنگام وقوع آتش‌سوزی، افراد بتوانند به راحتی از کپسول‌ها در کنار درهای خروج اضطراری یا در مکان‌هایی که بیشترین احتمال وقوع آتش‌سوزی وجود دارد، منطقی است.

(۲) **بازرسی دوره‌ای کپسول‌ها:** کپسول‌های آتش‌نشانی باید به صورت منظم بررسی شوند تا از کارکرد صحیح آن‌ها اطمینان حاصل شود. این بازدیدها باید شامل بررسی فشار داخلی، عدم وجود آسیب یا نشتی، بررسی تاریخ انقضا و همچنین بررسی اطمینان از اینکه کپسول آماده استفاده است، باشد. کپسول‌ها باید هر سال، طبق دستورالعمل‌های استاندارد، بررسی و شارژ شوند.

(۳) **آموزش کارکنان مدرسه:** آموزش کارکنان مدرسه برای استفاده صحیح از کپسول‌های آتش‌نشانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. تمامی کارکنان باید دوره‌های آموزشی را برای یادگیری نحوه استفاده از این کپسول‌ها بگذرانند.

(۴) **برچسب گذاری مناسب:** تمام کپسول‌های آتش‌نشانی باید با برچسب‌ها و نشانه‌های واضح مشخص شوند تا افراد در شرایط اضطراری به راحتی محل آن‌ها را پیدا کنند. همچنین برچسب‌ها باید شامل نوع آتش‌سوزی که کپسول قادر به اطفای آن است و نحوه استفاده از آن‌ها باشد.

(۵) **آماده سازی برای شرایط اضطراری:** پس از استفاده، کپسول‌ها باید بلافاصله توسط تیم فنی یا متخصصان، برای شارژ کپسول آتش‌نشانی به مراکز معتبر ارسال شوند و در دسترس قرار گیرند. علاوه بر این، لازم است که به صورت منظم، مانورهای آموزشی برای کارکنان و دانش آموزان برگزار شود تا آن‌ها به طور موثر از کپسول‌ها در شرایط اضطراری استفاده کنند (ایمن سازان سپهر، ۱۴۰۴).

تحلیل مشاهدات

به طور کلی این مدرسه دارای یک عدد کپسول آتش نشانی بوده که در سالن مدرسه و در حد فاصل آبدارخانه و کلاس جانمایی شده است.

سوالات فصل اول

پرسش و پاسخی که در ادامه به آن خواهیم پرداخت نتیجه مصاحبه من با یکی از دانش آموزان کلاس دوم می‌باشد.

۱. وضعیت نیمکت‌ها چگونه است؟

زمان نشستن بر روی نیمکت به دلیل فاصله زیاد بین میز و نیمکت برای نوشتن تکالیفم مجبور به ایستادن می‌شوم.

۲. وضعیت گرمایش کلاس‌ها چگونه است؟

به دلیل گرمای زیادی که بخاری ایجاد می‌کند، گاهی مجبور به باز کردن پنجره می‌شویم.

۳. وضعیت سرمایش چگونه است؟

سرمای حاصل از کولر مطلوب بوده و میزان آن مناسب است.

۴. وضعیت نور و روشنایی کلاس‌ها چگونه است؟

میزان نور حاصل از منابع نوری مطلوب می‌باشد.

۵. وضعیت محیط بازی چگونه است؟

به دلیل کوچک بودن حیاط مدرسه هنگام دویدن دانش آموزان امکان برخورد به دانش آموزان دیگر وجود دارد.

۶. وضعیت آبخوری چگونه است؟

استفاده از آبخوری به راحتی انجام می‌شود و شرایط آن مطلوب است.

۷. تمیزی توالت‌ها چگونه است؟

چندان مطلوب نیست.

۸. وضعیت رنگ آمیزی مدرسه چگونه است؟

خیلی خوب و دوست داشتنی است.

۹. تاثیرگذاری دیوارنوشته‌ها چگونه است؟

خوب و تشویق کننده است.

۱۰. استفاده درست و شکیل از تابلوهای اعلانات چگونه است؟

محتوای آن‌ها جالب توجه بوده و سبب دریافت اطلاعات می شود.

۱۱. وضعیت فضای سبز مدرسه چگونه است؟

زیبا است.

۱۲. آیا دسترسی راحت به آبخوری‌ها دارید؟

بله

۱۳. مهم‌ترین چالش شما در مورد فضای مدرسه چیست؟

فضای محدود و کوچک حیاط مدرسه

۱۴. به نظر شما مدرسه چه امکاناتی نیاز دارد؟

میز و صندلی مناسب

نتیجه گیری

بر اساس مشاهدات انجام شده علی‌رغم فضای کوچک و محدود مدرسه که از حداقل امکانات برخوردار است، فرایندهای لازم برای یاددهی و یادگیری دانش آموزان با مدیریت درست امور در رفع کاستی‌ها و فراهم کردن حداقل امکانات و همچنین تلاش‌های معلمان با بهره‌گیری از تجربه و خلاقیت خود در رفع کمبودها، به خوبی در حال انجام است و این محیط آموزشی به اندازه‌ای که دسترسی‌های لازم برای این فضای محدود وجود دارد، دارای امکانات لازم می‌باشد.

فصل دوم

سازمان قوانین مدیریتی در مدرسه

مقدمه

در دنیای امروز، هر مجموعه‌ای برای انجام فعالیت‌های خود به نحو احسن نیازمند ایجاد یک ساختار نظم یافته و چارچوب مدار برای دستیابی به اهداف خود می‌باشد که این ساختار نظم یافته و چارچوب مدار خود بر پایه قوانین مشخص و مدون شکل گرفته و در نهایت یک سازمان را به وجود می‌آورد. بر این اساس برای هدایت و رهبری صحیح فعالیت‌ها، سبک‌ها و مدل‌های مدیریتی متفاوتی در طول دوران‌ها شکل گرفته که بر اساس کارایی و کارآمدی هر سبک از گذشته تا به امروز، تعدادی از آن‌ها به یادگار مانده‌اند و در مسیر پیش‌برد اهداف سازمان این سبک‌ها به کار گرفته می‌شوند.

تعریف سازمان آموزشی

سازمان‌های آموزشی به موسسات و نهادهایی گفته می‌شود که برای ارائه خدمات آموزشی و تحصیلی به جامعه خدمت می‌کنند. این سازمان‌ها می‌توانند دولتی یا خصوصی بوده و در سطوح مختلفی از پیش دبستانی تا دانشگاه فعالیت داشته باشند. این تعریف از سازمان‌های آموزشی براساس معیارهای متفاوتی مانند نوع مالکیت، سطح آموزشی و منطقه جغرافیایی، قابل دسته‌بندی است در حالی که بعضی از سازمان‌های آموزشی متعلق به دولت هستند. دیگران شامل موسسات آموزشی خصوصی مانند مدارس خصوصی، دانشگاه‌های غیرانتفاعی و غیره هستند (دارابی مطلق و سلیمی، ۱۴۰۲).

انواع سازمان آموزشی

سازمان رسمی: سازمان رسمی به مجموعه روابط پیچیده‌ای که در بین عده‌ای از افراد خاص با وظایف و مسئولیت‌های مشخص

و براساس مقررات از پیش تعیین شده شکل گرفته و مدون گردیده است، سازمان رسمی یا روابط رسمی گفته می‌شود.

در سازمان رسمی موارد زیر مشخص است:

(۱) سلسله ارتباطات رسمی (مدون شده) بین افراد

(۲) حدود قلمرو و وظایف هر یک از مشاغل و صاحبان مشاغل

(۳) سلسله مراتب اداری

سازمان غیررسمی: سازمان یا روابط غیر رسمی به مجموعه‌ای از روابط شخصی، عاطفی و اجتماعی گفته می‌شود که در بطن

سازمان یا روابط رسمی بدون طرح و نقشه قبلی به وجود می‌آید و تابع هیچ‌گونه قاعده و ضابطه مدونی هم نیست!

موسسه دولتی:

موسسه دولتی واحد سازمانی مشخصی است که طبق قانون ایجاد می‌گردد و توسط دولت اداره می‌شود و معمولاً به دو دسته کلی تقسیم می‌شود:

(۱) موسسات دولتی مستقل مانند سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

(۲) موسسات دولتی وابسته، مانند سازمان نوسازی و توسعه و تجهیز مدارس که وابسته به وزارت آموزش و پرورش می‌باشد (حیدری تبار، ۱۳۸۷).

تحلیل

مدرسه مذکور یک سازمان رسمی می‌باشد که تمامی افراد به وظایف خود واقف بوده و درصدد انجام آن به بهترین شکل ممکن تلاش کرده و با انجام صحیح کارها یکدیگر را در به ثمر رساندن تلاش‌های خود، یاری می‌کنند.

ابعاد ساختار سازمانی

اجزا سه‌گانه‌ای که برای ایجاد ساختار سازمانی به کار می‌بریم، پیچیدگی، رسمیت و تمرکز هستند. اگرچه پذیرفتن این اجزا سه‌گانه به عنوان ابعاد اصلی و مهم ساختار سازمانی معمول است اما جهان شمول نیست!

- پیچیدگی: به تعداد متخصصین و فعالیت‌های حرفه‌ای و هم‌چنین طول دوره آموزشی حرفه‌ای کارکنان اشاره دارد.

- رسمیت: حدی که نقش کارکنان با توسل به اسناد و مدارک رسمی تعریف می‌شود.

- تمرکز: نسبت مشاغلی که متصدیان آن‌ها در تصمیم‌گیری مشارکت نموده و تعداد حوزه‌هایی که اینان در آن مشارکت می‌کنند، تمرکز قدرت یا شاخصی که مرکز تصمیم‌گیری را با توجه به خط‌کشی‌های اصلی و ویژه سازمان منعکس می‌کند یا میزانی از اطلاعات که بین سطوح مختلف سازمان پخش شده و هم‌چنین میزان مشارکت افراد در برنامه‌ریزی بلند مدت

* تمرکز به میزانی که تصمیم گیری در یک نقطه واحد در سازمان تمرکز شده اشاره دارد، تراکم قدرت در یک نقطه دلالت بر تمرکز داشته و عدم تراکم یا تراکم کم نشانه عدم تمرکز است. باید اذعان داشت که عدم تمرکز دلالت بر تفکیک سازمان براساس مناطق جغرافیایی ندارد. تمرکز به مسئله میزان پراکندگی اختیارات تصمیم گیری برمی گردد نه تفکیک جغرافیایی سازمان (بی عوض شبستری، ۱۳۹۲).

تحلیل

مدرسه نامبرده دارای ساختار متمرکز بوده به طوری که تمامی تصمیمات و طرح‌های لازم الاجرا در بستر مدارس از سوی سازمان آموزش و پرورش ایران ابلاغ شد، مدیر مدرسه و سایر کارکنان مدرسه ملزم به اجرای آن هستند بنابراین مدرسه مورد نظر بر اساس دستورالعمل‌های از پیش تعیین شده سازمان بالادستی عمل کرده و اختیاری در اجرای اهداف آموزش و پرورش، متناسب با شرایط خود ندارد.

سلسله مراتب قدرت

ساختار سنتی

ساختار سازمانی سنتی از سیستمی پیروی می‌کند که در آن قدرت از طریق سازمان به سمت بالا جریان می‌یابد و همه کارکنان از زنجیره‌ای از فرمان‌ها پیروی می‌کنند .

نمودار سازمانی سنتی ممکن است شبیه یک هرم باشد. مدیر ارشد اجرایی در بالا می‌نشیند و لایه زیر آن شامل مدیران بخش است که به مدیرعامل گزارش می‌دهند و بر عملیات کلی بخش خود نظارت می‌کنند. لایه بعدی، مدیران یا سرپرستان خط اول هستند که عملیات روزانه بخش یا تیم‌های خود را مدیریت می‌کنند و در نهایت کارمندان غیرمدیریتی هستند که به لایه بالاتر خود گزارش می‌دهند .

ساختار مدرن

ساختار سازمانی مدرن آرایش قدرت سلسله مراتبی و از بالا به پایین ندارد. هم‌چنین از آن به عنوان یک ساختار سازمانی معاصر یاد می‌شود. مرزهای دپارتمان بین کارمندان را حفظ می‌کند و آن‌ها را وادار می‌کند تا در پروژه‌هایی باهم در جهت پیگیری اهداف کار کنند.

کارکنانی که روی پروژه‌ها کار می‌کنند، نیازمندی‌ها و اهداف بهره‌وری را دریافت می‌کنند، اما این قدرت را دارند که بهترین راه برای تکمیل پروژه را برای خود تعیین کنند. به طور معمول این ساختار به اشتراک‌گذاری مهارت‌ها و منابع در سراسر سازمان برای رسیدن به اهداف خود را ترویج می‌کند (دیوان، ۱۴۰۲).

تحلیل

این مدرسه دارای ساختار سنتی بوده و مدیر مدرسه وظایف کارکنان را به آن‌ها ابلاغ کرده و به عملکرد آن‌ها نظارت می‌کند. علاوه بر این مدیر مدرسه با بررسی دقیق و نظام‌مند و هم‌چنین پیگیری وظایف کارکنان، گزارش کاملی را از عملکرد کارکنان و انجام وظایف آنان به منابع بالا دستی ارسال می‌کند. به این ترتیب بر اساس ساختار سنتی، مدرسه مذکور دارای سلسله مراتب قدرت بوده و افراد در سطوح پایین به انجام وظایف ابلاغ شده از سوی سطح بالاتر می‌پردازند و گزارش عملکرد خود را به آنان ارائه می‌دهند.

مفهوم مدیریت

به طور کلی، مدیریت فرایند واگذاری وظایف به افراد برای رسیدن به یک هدف مشهود است. مدیریت به معنای توانمندی در برنامه ریزی، سازماندهی، استخدام، رهبری افراد، انگیزه بخشیدن به آن‌ها در شرایط بحران و تصمیم‌گیری برای رسیدن به اهداف سازمانی است. مدیریت فقط یک علم نیست بلکه تلفیقی از علم و هنر است. مدیریت یک علم است، زیرا از اصول کلی و پایه‌ای تبعیت می‌کند. هم‌چنین، یک هنر است. زیرا یک مدیر مانند یک هنرور باید دانش عملی، خلاقیت و انعطاف پذیری داشته باشد تا بتواند به خوبی وظایف مدیریتی خود را اجرا نماید (پیام‌گستر، ۱۴۰۳).

مفهوم رهبری

رهبری آموزشی به عنوان عملیاتی توصیف می‌شود که مدیران مدرسه برای تقویت رشد یادگیری یادگیرنده انجام می‌دهند یا آن‌ها را به دیگران واگذار می‌کنند. فولان (۱۹۹۹) رهبری آموزشی را نوعی رهبری فعال و مشارکتی می‌داند که مدیر با معلمان کار می‌کند تا مدرسه را به عنوان یک محل کار، با اهداف مشترک، همکاری معلمان، فرصت‌های یادگیری معلم، تعهد معلم و یادگیری یادگیرنده شکل می‌دهد. می‌توان ادعا کرد رهبری آموزشی به مدیران کمک می‌کند چشم انداز مدرسه را شناسایی کنند و راهبردهایی مبتنی بر کلاس و مدرسه را به منظور بهبود آموزش و یادگیری برای معلمان و یادگیرندگان ابلاغ کنند (شیبانی فر، ۱۴۰۱).

مفهوم ریاست

در ریاست، فرد تنها به حفظ و نگهداری و نظم و ترتیب دادن به وضعیت موجود می‌پردازد و خلاقیت و آفرینشی در آن دیده نمی‌شود علاوه بر این، شرایط هرچه که باشد، رئیس درجا می‌زند و تلاش می‌کند شرایط را همان‌گونه که هست حفظ کند. بنابراین سازمان حرکتی رو به جلو ندارد. سازمان یک رئیس، پویایی ندارد و کارمندان چیزی اضافه بر وظیفه‌شان انجام نمی‌دهند و فقط برای حقوق آخر ماه در سازمان باقی می‌مانند (مرکز مدیریت کاربردی، ۱۴۰۱).

تحلیل

براساس تعاریفی که پیش از این ذکر شد، مدیر در این مدرسه ماهیت رهبری داشته و در انجام برخی امور با بهره‌گیری از نظر کارکنانی که تخصص بیشتری دارند، اقدام به ایجاد فرصت برای یادگیری دانش آموزان می‌کند. هم‌چنین مدیر بر اساس برنامه‌ای مشخص و سنجیده در راستای بهبود فرایند یاددهی یادگیری تلاش می‌کند.

تئوری های مدیریت

مدیریت عملی تیلور

در اواخر قرن بیستم، فردریک وینسلو تیلور، به کارگیری شیوه‌های علمی در مدیریت کارآمد فنون کارگری را پیشنهاد کرد. تیلور مدیریت خود را علمی نامید. وی معتقد بود از طریق نظارت دقیق می‌توان کارائی را افزایش داد. تیلور ۴ اصل ذیل را به عنوان اصول مدیریت علمی پیشنهاد کرد:

۱- مدیریت باید علمی باشد. روش علمی جانشین روش تجربه و خطا گردیده و باید با وظایف علمی کار، بهترین روش انجام کار را پیدا و به صورت دستورالعمل به کارکنان ابلاغ کرد. مطالعه علمی کاری شامل حرکت سنجی و زمان سنجی و تعیین استانداردهای تولید و کارکرد بر اساس آن است .

۲- انتخاب کارکنان باید اساس علمی داشته باشد و با استفاده از روش ها و فنون علمی افرادی برای کار انتخاب شوند که مهارت و توانایی‌های لازم برای انجام موثر و موفقیت آمیز آن را داشته باشند .

۳- آموزش و تربیت کارکنان باید جنبه علمی داشته باشد.

۴- روابط نزدیک و دوستانه در روحیه همکاری بین مدیریت و کارکنان و تقسیم کار و مسئولیت به طور مساوی میان مدیران و کارکنان به طوری که برنامه‌ریزی و کارهای فکری را مدیران، و کارهای جسمی را کارکنان انجام دهند.

اصول مدیریت هنری فایول

هنری فایول بنیانگذار مکتبی است که به اصول‌گرایان یا نظریه‌اداری مدیریت مرسوم است. براساس اصول مدیریت فایول و رویکرد اصول‌گرایان بر غلبه نگاه مدیران ارشد در کل سازمان تاکید دارد و مدعی است مدیریت یک حرفه است که قابل آموزش است. هنری فایول یک مهندس معدن و مدیر اجرایی فرانسوی، کتابی را منتشر کرد که در آن به شرح تجربیات مدیریتی خود پرداخت. فایول ۵

کارکرد و ۴ اصل برای مدیریت برشمرد. این ۵ کارکرد عبارتند از: برنامه‌ریزی، سازماندهی، فرماندهی، هماهنگ‌سازی و کنترل. تئوری‌های مدیریت به فایول مدیون است.

بروکراسی ماکس وبر

نظریه کلاسیک در مورد بروکراسی به وسیله یک جامعه‌شناس آلمانی، ماکس وبر در آغاز این قرن مطرح گردید. ماکس وبر در رشته حقوق تحصیل کرد و استاد دانشگاه برلین شد و تا پایان عمر یک فرد دانشگاهی باقی ماند. اهمیت نظریه وبر در مورد بروکراسی به حدی است که معمولاً وقتی از بروکراسی سخن به میان می‌آید، نام وبر با آن نیز همراه است. تئوری بروکراسی ماکس وبر یک شکل سازمانی جدید را شرح می‌دهد که آن را در نیمه دوم قرن نوزدهم بیان کرد که بر پایه اندیشه‌های او درباره قدرت و اقتدار استوار است.

وی در صدد توصیف یک سازمان آرمانی برآمد. سازمانی که کاملاً عقلانی بوده و بتواند حداکثر کارایی را از عملیاتش حاصل نماید. موضوع اصلی مدل بروکراسی وبر استانداردسازی است. در بروکراسی رفتار افراد به وسیله ساختار فرایندهای استاندارد شده و از قبل تعیین می‌شود (پارس مدیر، ۱۴۰۱).

تحلیل

به نظر می‌رسد سبک مدیریتی مدرسه براساس مدیریت علمی باشد چرا که با در نظر گرفتن نظر تیلور مبنی بر نظارت دقیق به جهت افزایش کارایی با نظارت دقیق و جزئی مدیر مدرسه کارایی کارکنان افزایش یافته و همچنین بنابر ۴ اصل مدیریتی تیلور، از آنجایی که عملکرد مدیر براساس استانداردها و شیوه‌های مدرن مدیریت آموزشی می‌باشد. انتخاب تمامی کارکنان بر اساس دانش آن‌ها در حیطه آموزش و پرورش و پذیرش از طریق آزمون، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت برای بهبود عملکرد معلمان و وجود رابطه‌ای دوستانه در میان مدیر و سایر کارکنان و همکاری در کنار یکدیگر، سبک مدیریتی در این مدرسه، ماهیتی علمی دارد.

ساحت های مدیریت

در مبانی نظری سند تحول بنیادین، شش ساحت تربیت بیان شده‌اند که شامل موارد زیر می‌شوند:

(۱) تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی

(۲) تربیت زیستی و مدنی

(۳) تربیت اجتماعی و سیاسی

(۴) تربیت اقتصادی و حرفه‌ای

(۵) تربیت علمی و فناوری

(۶) تربیت زیبایی شناختی و هنری

تشریح ساحت ها

۱) ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی

این ساحت ناظر به خودشناسی، خداشناسی و التزام به نظام معیار دینی است. تربیت در این ساحت باید به متریبان کمک کند تا با اصول دین آشنا شوند و به دنبال تقویت ایمان و اخلاق در زندگی خود باشند. این ساحت شامل تقید اختیاری به احکام و ارزش‌های دینی و تلاش برای خودسازی براساس نظام دینی است.

*هدف اجرایی در دوره ابتدایی

-درک و فهم مفاهیم دینی: متریبان باید مفاهیم اساسی دین را بشناسند و درک کنند که این مفاهیم چگونه می‌توانند در زندگی روزمره آن‌ها تاثیرگذار باشند.

-رعایت آموزه‌های دینی: متریبان باید به رعایت آموزه‌های دینی مانند احترام به والدین و معلمان، راستگویی و سایر فضایل اخلاقی علاقه مند شوند .

-یادگیری روخوانی و روان‌خوانی قرآن: آشنایی با قرآن و یادگیری دستورات آن، به متربین کمک می‌کند تا ارتباط عمیق‌تری با دین خود برقرار کنند .

(۲) ساحت تربیت زیستی و مدنی

این ساحت به حفظ سلامت جسمی و روانی و احترام به طبیعت ناظر است. در این ساحت متربین باید با اهمیت سلامت و بهداشت آشنا شوند و به دنبال ارتقای کیفیت زندگی خود باشند .

***هدف اجرایی در دوره ابتدایی**

-شناسایی ویژگی‌ها و نیازهای جسمی: متربین باید با ویژگی‌ها و نیازهای جسمی خود آشنا شوند و به حفظ سلامت خود توجه کنند.

-مشارکت در فعالیت‌های ورزشی: مشارکت در فعالیت‌های ورزشی و تفریحات سالم به ارتقای سلامت جسمی و روانی متربین کمک می‌کند.

-حفظ سلامت محیط زیست: آموزش به متربین درباره اهمیت حفاظت از محیط زیست و احترام به طبیعت آن‌ها را به شهروندان مسئول تبدیل می‌کند.

(۳) ساحت تربیت اجتماعی و سیاسی

این ساحت بر تعامل مناسب با دیگران و مسئولیت‌پذیری اجتماعی تاکید دارد. متربین باید بیاموزند که چگونه در جامعه زندگی کنند و به حقوق و مسئولیت‌های خود آگاه باشند .

***هدف اجرایی در دوره ابتدایی**

-آگاهی از حقوق و مسئولیت‌های خانوادگی و اجتماعی: متربین باید با حقوق و مسئولیت‌های خود در خانواده و جامعه آشنا شوند و بتوانند از قوانین و مقررات به صورت آزادانه و سازنده پیروی کنند.

-فراگیری مهارت‌های شهروندی: آموزش مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی به متربین کمک می‌کند تا در تعاملات خود با دیگران موفق‌تر عمل کنند.

۴) ساحت تربیت اقتصادی و حرفه‌ای

این ساحت به توانایی تدبیر امر معاش و اخلاق حرفه‌ای ناظر است. متریبان باید با مفاهیم اقتصادی و اصول اخلاقی در کسب و کار آشنا شوند تا بتوانند در آینده به طور موثری در جامعه فعالیت کنند.

*هدف اجرایی در دوره ابتدایی

-درک مفاهیم اقتصادی: متریبان باید با مفاهیم بنیادی مانند توزیع و مصرف آشنا شوند و اهمیت این مفاهیم را در زندگی درک کنند.

-آشنایی با کارآفرینی و خلاقیت: آموزش مهارت‌های کارآفرینی و تشویق به خلاقیت به متریبان کمک می‌کند تا در آینده بتوانند به طور مستقل فعالیت کنند.

-رعایت الگوهای ملی تولید و مصرف: متریبان باید با الگوهای صحیح مصرف و تولید آشنا شوند و به رعایت آن‌ها در زندگی روزمره توجه کنند.

۵) ساحت تربیت علمی و فناوری

این ساحت به توانمندی در شناخت، بهره‌گیری از دانش و فناوری ناظر است. متریبان باید به دنبال تقویت تفکر انتقادی و علمی باشند و از یافته‌های عملی بهره‌برداری کنند.

*هدف اجرایی در دوره ابتدایی

-فراگیری مهارت‌های جستجوی علمی: متریبان باید توانایی جستجو و پژوهش علمی را در خود تقویت کنند و از این مهارت‌ها در حل مسائل زندگی استفاده نمایند.

-مشارکت در فعالیت‌های علمی و پژوهشی: تشویق به مشارکت در پروژه‌های علمی و پژوهشی به متریبان کمک می‌کند تا مهارت‌های همکاری و کارگروهی را یاد بگیرند.

-استفاده از یافته‌های علمی: متریبان باید توانایی ارزیابی و بهره‌برداری از یافته‌های علمی را در جهت بهبود کیفیت زندگی خود توسعه دهند.

۶) ساحت تربیت زیبایی شناختی و هنری

این ساحت ناظر به فعالیت قوه خیال و درک زیبایی‌های مادی و معنوی است. متریبان باید توانایی خلق آثار هنری و قدردانی از زیبایی‌های طبیعی و هنری را پرورش دهند.

*هدف اجرایی در دوره ابتدایی

- درک مولفه‌های زیبایی‌ساز: متریبان باید جایگاه مولفه‌های زیبایی‌ساز در زندگی خود را درک کنند و به دنبال بهبود آن باشند.
- خلق آثار هنری: تشویق به خلق آثار هنری به متریبان کمک می‌کند تا قدرت تخیل و ایده‌پردازی خود را پرورش دهند.
- ارزیابی پدیده‌های طبیعی و هنری: متریبان باید با یادگیری اصول زیبایی شناختی، توانایی ارزیابی و نقد آثار هنری و پدیده‌های طبیعی را پیدا کنند (پیرهادی، ۱۴۰۲).

تحلیل ساحت‌ها

-ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی

به منظور آموزش و نهادینه‌سازی مسائل اعتقادی و عبادی، در مناسبت‌های مربوطه مراسمی با اجرای دانش آموزان انجام می‌شد. بدین‌منظور با راهنمایی و همکاری معلمان، دانش آموزان به صورت تک نفره یا گروهی با شور و اشتیاق فراوان برای اجرای این برنامه‌ها داوطلب می‌شدند. هم‌چنین برگزاری جلسات روزانه روخوانی قرآن کریم در ماه مبارک رمضان به منظور ایجاد شرایطی برای انس با قرآن از دیگر اقدامات به جهت حرکت در مسیر تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی به شمار می‌رود.

-ساحت تربیت زیستی و مدنی

در جهت حفظ سلامت دانش آموزان، برگزاری ورزش صبح‌گاهی در این مدرسه برجسته‌ترین اقدام به شمار می‌رود. هم‌چنین با انتقال آموزه‌های بهداشتی به دانش آموزان به جهت حفظ سلامتی عمومی آنان و جلوگیری از شیوع بیماری‌های واگیردار هم‌چون شپش سر، از به خطر افتادن سلامت دانش آموزان و عقب ماندن از آموزه‌های درسی جلوگیری به عمل می‌آمد.

-ساحت تربیت اجتماعی و سیاسی

در راستای تبیین حقوق شهروندی و مسئولیت اجتماعی، انجام کارهای گروهی و ایفای نقش به عنوان عضوی از گروه در فعالیت های آموزشی و پرورشی و همچنین ارزش گذاری و تشویق دانش آموزان در جهت خلق آثار ادبی و هنری با موضوع حمایت از کودکان غزه از جمله موارد انجام شده در این مدرسه به شمار می رود.

-ساحت تربیت اقتصادی و حرفه ای

برای آموزش اقتصادی و حرفه ای دانش آموزان در پایه های بالاتر (دوره دوم ابتدایی) معرفی مشاغل و ایجاد انگیزه در جهت حرکت در مسیر اهداف شغلی در نظر گرفته شده بود. همچنین به منظور حمایت از کالای ایرانی و تولید ملی دانش آموزان به خرید آن تشویق شده و هدایایی که به دانش آموزان تعلق می گرفت نیز در داخل کشور تولید شده بودند.

-ساحت تربیت علمی و فناوری

به منظور ایجاد تفکر انتقادی و مهارت های جستجوی علمی، طرح جابربن حیان با تحقیق و جستجوی دانش آموزان درباره موضوع مورد نظر و ارائه آن ها در قالب روزنامه دیواری به همراه توضیحاتی که نشات گرفته از درک دانش آموز بودند، اجرا شد.

_ساحت تربیت زیبایی شناختی و هنری

در جهت ایجاد و حفظ چهارچوب های زیبایی شناسی و هنری، مسابقاتی در راستای نگارش آثار ادبی و خلق آثار هنری متناسب با وقایع و مناسبت های تقویمی برگزار می شد و آثار برتر بر روی برد مدرسه قرار می گرفتند.

نتیجه گیری

به طور کلی بر اساس مشاهدات انجام شده مدرسه مذکور، دارای ساختار سازمانی می باشد اما به دلیل محدودیت هایی که پیش تر به آن ها اشاره شد، این مدرسه فاقد ساختار سازمانی گسترده و پیچیده بوده و خود یک سازمان خرد به شمار می رود که بر اساس آنچه از ادارات بالاتر ابلاغ می شود، به انجام فعالیت های خود می پردازد و گزارش عملکرد خود را به مراجع بالادستی اظهار می کند.

فصل سوم

تجربه آموزگاری در کلاس درس

یادداشت هویتی

اینجا مدرسه است و من دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی هستم و هیچ وقت برنامه ای برای معلم شدن یا حرکت در این مسیر نداشته و فکر نمی کردم یک روزی دوباره به مدرسه برگردم. اما حالا اینجا هستم نه به عنوان دانش آموز بلکه به عنوان معلمی که قراره مسیر علم و دانش رو برای دانش آموزان هموار کنه. رشته علوم تربیتی من رو به سمتی سوق داد که گوشه ای از وجودم همیشه به دنبال اون بود، اما ماهیت اون رو نمی دونست و قرار گرفتن در این مسیر فرصتی رو فراهم کرد تا اون قسمت مبهم ماهیت خودش رو آشکار و راه خودش رو پیدا کنه.

حالا که اون قسمت ناشناخته تا حدودی شکل گرفته آنچه که برای من به ارمغان آورده احساس خوشایند غیرقابل توصیفی است که این احساس، ثمره بودن در کنار بچه هایی است که حضورشان سراسرنور و شادی است و آغوش پرمهرشان که سهمت می شود، گویی هیچ کجای دنیا بهتر از آنجا نیست. آنجایی که در میان شادی های بی دلیل بچه ها تو دلیل آنجا بودنت را پیدا می کنی!

آری اینجا مدرسه است و من اینجا در کنار این دانش آموزان، می آموزم که چگونه به دانش آموزان بیاموزم!

در ادامه در بخشی تحت عنوان «آنچه معلمان به من آموختند» به روایت آنچه از تجربیات معلمان آموختم، در بخشی تحت عنوان «آنچه دانش آموزان به من آموختند» به روایت آنچه از حضور در میان دانش آموزان آموختم و در بخشی دیگر تحت عنوان «آنچه من به دانش آموزان آموختم» به روایت تجربه تدریس خود خواهم پرداخت.

آنچه معلمان به من آموختند

در طول دوره کارورزی که به عنوان یک فرد به رسمیت شناخته شده در محیط آموزشی دبستان حضور داشتم، علاوه بر تجربیات فوق العاده‌ای که کاملاً متفاوت از هر آنچه که در دانشگاه آموخته ام بود، ساختار جدیدی را در ذهن من ایجاد کرد و واقعاً چنین تجربه‌ای هر چند که با چالش‌ها و سختی‌های خاص خود به همراه بود اما فوق‌العاده خوشایند و سراسر لذت و حال خوب و احساس رضایتمندی از خود بود.

اگر بخواهم دقیق‌تر توضیح دهم دریافت احترام و توجه از سوی معلمان باتجربه، تجربیات متفاوت و کاربردی آنها و همچنین آزادی عملی که برای تدریس در زمان حضور من در کلاس‌هایشان در اختیار من قرار می‌دادند، سبب تجربه حس آموزگاری و همچنین تجربه جایگاه اجتماعی معلمان می‌شد. همه آنها بی‌هیچ چشم‌داشتی تجربیات خود را با من به اشتراک گذاشته و من را به ادامه این مسیر تشویق می‌کردند. همچنین سعی می‌کردند با ارائه اختیاراتی به من، سبب آشنایی من با محیط تدریس واقعی و چالش‌های آن شوند و من را در رفع مشکلات و چالش‌ها یاری می‌کردند.

به طور مثال معلم پایه پنجم از من درخواست کرد که املا گفتن به دانش‌آموزان را بر عهده بگیرم و سپس با پایان یافتن املا تصحیح املا را به دانش‌آموزان و نمره‌دهی آن را به من محول کرد و در انتهای کلاس از من خواست که بی‌درنگ تکلیفی را به دانش‌آموزان محول کنم و عکس‌العمل آنها را نسبت به تکلیف ارائه شده بسنجم که نتیجه مثبت حاصل شد.

همچنین در ادراک تجربیات و شیوه‌های منحصر به فرد معلمان مدام شگفت زده می‌شدم چرا که اکثریت آنها معلمان با سابقه و باتجربه و تعداد محدودی از آنها بازنشسته بودند اما عشق به تدریس و دانش‌آموزان اجازه خانه‌نشینی را به آنها نداده بود. به طور مثال یکی از معلمین پایه چهارم به نحوی دانش‌آموزان را پرورانده بود که آنها مشتاق ارائه درسی و کنفرانس بودند و تمایل زیادی به شرکت در فعالیت‌های کلاسی داشتند و انجام تکالیف درسی برای آنها پذیرفته شده بود، و آنها بدون هیچ اعتراض یا شکایتی مشغول انجام تکالیف خود می‌شدند. همچنین معلم به نحوی ساختار انضباطی را در کلاس ایجاد کرده بود که در زمان خروج چند دقیقه‌ای معلم، نظم کلاس هم‌چنان پابرجا بود و دانش‌آموزان روند درسی و آموزشی خود را رها نکردند. البته این اقتدار سبب سرخوردگی یا سرکوب جنب‌وجوش و یا شیطنت‌هایی که اقتضای سن آنهاست نشده و دانش‌آموزان حس تعلق خاطر ملموسی نسبت به معلم خود داشتند بر این اساس می‌توان گفت که اقتدار و لطافت معلم هر دو به یک اندازه می‌تواند اثرگذار باشد اما به شرطی که بتوان در میان آنها تعادل ایجاد کرد.

علاوه بر این روش معلم کلاس دوم نیز جالب توجه بود. به طور مثال ایشان برای تکالیف روزانه علاوه بر رونویسی درس فارسی، قرآن و هدیه‌های آسمان را نیز مقرر می‌کرد و در نهایت زمانی که دفتر دانش آموز به اتمام می‌رسید، دفتر دانش آموز را بررسی کرده و عملکرد وی را پردازش می‌کرد و به این صورت متوجه نقاط ضعف و قوت دانش آموزان می‌شد. علاوه بر این ایشان تاکید داشت که حتی نقاشی‌هایی که مربوط به قصه‌هایی قرآنی است (تصویرگری کتاب قرآن بر اساس قصه‌هایی که مطرح شده) تدریس می‌شود تا دانش آموزان بتوانند بر اساس تصاویر موجود در کتاب قرآن نیز، قصه‌های قرآنی را روایت کنند و نسبت به آیه‌های قرآن آگاهی داشته باشند. همچنین به دلیل همزمانی با ماه مبارک رمضان، معلم برای آشنایی دانش آموزان و تشویق آنان به روزه گرفتن از آنها می‌خواست که یک ویدئو از دعا کردن بر سر سفره افطار از خودشان تهیه کرده و برای ایشان بفرستند و در نهایت میان فرستندگان قرعه کشی کرده و یک عدد چادر نماز به همراه سجاده هدیه می‌داد.

درباره عملکرد معلمان با بهره‌گیری از تکنولوژی یا کیت‌های آموزشی، بر اساس مشاهداتی که داشتم، در کلاس دوم معلم برای درس علوم تصویر کتاب را از طریق ویدئو پروژکتور بر روی تخته انداخته و به وسیله آن تدریس می‌کرد و در همان حین زیر نکات مهم خط کشیده و برای پاسخ به سوالات متن درس از دانش آموزان کمک گرفته و سپس پاسخ واحد را بر روی تخته می‌نوشت. همچنین معلم کلاس سوم نیز برای تدریس فارسی از ویدئو پروژکتور استفاده کرده و برای اینکه دانش آموزان بتوانند همگی بر روی متن درس متمرکز باشند، تصویر کتاب را بر روی تخته انداخته و از این طریق تدریس می‌کرد. و در ابتدای امر چندبار از روی متن درس خوانده و سپس مترادف و متضاد کلمات را تشریح کرده و با یادداشت بر روی تخته از دانش آموزان می‌خواست که آن‌ها را یادداشت کنند. البته ایشان نیز برای ارزشیابی ماهانه دانش آموزان، نمونه سوالات آماده ای را در درس های علوم، ریاضی، فارسی، هدیه های آسمان و تعلیمات اجتماعی تهیه کرده بودند (البته این نمونه سوالات به صورت چاپی با رضایت والدین خریداری شده بودند) که در نظر داشتند ارزشیابی اسفند را به عنوان تکلیف عید به دانش آموزان بدهند که در این دوران دانش آموزان مروری بر درس‌های خود داشته باشند.

معلم کلاس اول نیز به منظور طراحی یک کیت آموزشی یک مدل را برای جمع فرایندی در نظر گرفته بود که ساختار آن به صورت یک چارچوب بوده که چند سیم با فاصله در وسط آن نصب شده بود و چند گیره لباس بر روی آن‌ها قرار داشت. البته که به دلیل ضیق وقت مجالی برای تشریح این مدل نبود و البته این مدل نیز در طرح درس پژوهی معلمان نیز به کار گرفته شده بود.

مورد دیگری که پرداختن به آن خالی از لطف نیست جو موجود بین معلمان و مدیر مدرسه در زنگ تفریح بود که رابطه‌ای کاملاً صمیمانه و توأم با احترام در بین آن‌ها جریان داشت و اکثر صحبت آنان حول محور پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و افت تحصیلی آنان پس از بازگشت از تعطیلات نوروزی بود و به ندرت به مسائل حاشیه‌ای و جانبی می‌پرداختند.

قرآن کتاب آسمانی

از دیگر مواردی که مورد توجه من قرار گرفت این بود که ارزش‌گذاری مسائل اعتقادی از ابتدا در کلاس اول پایه‌ریزی می‌شود و افکار و رفتار دانش‌آموزان را جهت‌بخشیده و به این ترتیب سبب شکل‌گیری باورهای اعتقادی آنان می‌شود.

به طور مثال یک بار که در زنگ قرآن در کلاس اول حضور داشتم، معلم دانش‌آموزان را فرا می‌خواند تا در کنارش بایستند و پس از تلاوت آیات و عبارات با صبر و شکیبایی اشکالات آنها را اصلاح کرده و از دانش‌آموز می‌خواست تا شکل صحیح عبارت را بخواند تا تلفظ صحیح و نحوه خوانش درست در ذهن دانش‌آموز نهادینه شود. همچنین معلم برای تسهیل خوانش، از دانش‌آموزان می‌خواست حتی اگر نمی‌توانند یکسره بخوانند، به صورت بخش‌بخش بخوانند. علاوه بر این با بیان اینکه به احترام قرآن سکوت می‌کنیم، دانش‌آموزان را به سکوت دعوت کرده و به این شکل از دانش‌آموزان می‌خواست تا احترام قرآن را حفظ کنند و به طور مداوم به آنها گوشزد می‌کرد که از قرآن مراقبت کنند.

این مورد را از آن جهت بیان کردم که بر اساس مشاهداتی که در طول این دوره داشتم، در زمان جزخوانی قرآن کریم به مناسبت ماه مبارک رمضان در کلاس چهارم، به هر دانش‌آموز یک قرآن کامل داده می‌شد و سپس صوت قرآن پخش شده و هر دانش‌آموز از روی قرآن خود، صوت قرآن را دنبال می‌کرد و همه دانش‌آموزان در سکوت به مشغول روخوانی قرآن می‌شدند، اما آنچه که از رفتارهای آن‌ها مشخص بود این بود که سکوت را صرفاً به خاطر تذکرات معلم حفظ می‌کردند نه احترام به قرآن (البته که شیطننت دانش‌آموزان و تفاوت‌های فردی هر یک از آن‌ها مورد توجه است) و اینکه در چند مورد که پیش آمد یا قرآن از روی میز دانش‌آموز می‌افتاد و یا مثل یک اسباب‌بازی با آن برخورد می‌شد. البته که از دانش‌آموزی به این سن انتظار نمی‌رود که به مانند یک انسان بالغ عمل کند اما آنچه که حائز اهمیت است این است که با اساسی‌ترین مسائل دینی خود آشنایی داشته باشد.

به طور کلی به نظر من پایه‌گذاری و نهادینه‌سازی احترام به قرآن و تشریح ارزش والای قرآن برای دانش‌آموزانی که در ابتدای مسیر هستند، امری بس مهم و ضروری است چرا که برای یک دانش‌آموز مسلمان نیاز است که در حساس‌ترین برهه زمانی که

چارچوب‌های ذهنی در حال شکل‌گیری هستند، بیاموزد که چرا کتاب دین اسلام با ارزش بوده و محترم شمرده می‌شود و به این ترتیب زمانی که ارزش آن برای دانش آموز روشن گردد میل و رغبت آن برای یادگیری افزایش یافته و این امر سبب درک بهتر و صحیح از مفاهیم قرآن شده و به دانش آموز کمک می‌کند تا بتواند آنچه را که آموخته در زندگی خود به کار بگیرد و به سوی رستگاری حرکت کند.

خواهران ابن سینا

از جمله مواردی که برایم جذابیت داشت شیوه تدریس معلم کلاس پنجم در درس تعلیمات اجتماعی بود. در ابتدای امر، ایشان برای مرور درس‌های گذشته و آمادگی ذهن دانش‌آموزان برای فراگیری درس جدید، فرایند تدریس را با پرسش‌هایی از درس‌های پیشین آغاز کرد. اما آنچه که در شیوه تدریس معلم مرا به خود جذب کرده و توجهم را جلب کرد، این بود که به دانش‌آموزان خود، لقب «خواهران ابن سینا» را داده بود و با این کار هم آنان را به تحقیق و کسب علم و دانش تشویق می‌کرد و هم این کار سبب افزایش اعتماد به نفس آنان می‌شد و علاقه آنان را برای علم‌افزایی و دستیابی به دانسته‌های جدید افزون می‌ساخت.

به نظر من هنر معلمی، تنها انتقال مفاهیم علمی به شیوه‌ای که دانش‌آموزان بتوانند به راحتی آن را درک کنند نیست، بلکه پرورش روح دانش‌آموزان است که از اهمیت بیشتری برخوردار بوده، چرا که این عمل مهم سبب ساخت شخصیت آن‌ها شده و چگونه زیستن را به آنان می‌آموزد. با نظر به آنچه که پیش‌تر بیان شد، معلم از این طریق و با تشویق دانش‌آموزان به تحقیق و مطالعه سبب افزایش بار علمی دانش‌آموزان شده و به این صورت احساس امنیت را در دانش‌آموزان ایجاد می‌کند؛ چرا که این امر با افزایش آگاهی دانش‌آموزان سبب کاهش ترس آن‌ها از ندانستن شده و به این شکل اعتماد به نفس را برای دانش‌آموزان به ارمغان می‌آورد. بدون شک دانش‌آموزی که به سبب آگاهی حقیقی اعتماد به نفس اش شکل گرفته می‌تواند در همه ابعاد زندگی خود موفق باشد.

بر اساس آنچه که بیان شد زمانی که معلم پرسش را مطرح می‌کرد اکثریت دانش‌آموزان آمادگی پاسخ به پرسش را داشته و به راحتی می‌توانستند میان اطلاعاتی که به تازگی فرا گرفته‌اند و اطلاعاتی که پیش‌تر آموخته‌اند ارتباط برقرار کرده و دانسته‌های خود را بیان کنند.

یکم اینطوری بد نیست

در زمان حضورم در کلاس اول (در فصل اول بیان شد که این مدرسه ۲ کلاس اول دارد) دانش آموزان مشغول انجام تمارین درس نگارش بودند. برای تصحیح تمارین معلم از دانش آموزان می‌خواست یک صف تشکیل دهند و به نوبت به بررسی نوشته‌های آن‌ها می‌پرداخت (البته که فضای کلاس برای تشکیل یک صف منظم بسیار محدود بود و مقصود از آنچه بیان شد ایجاد ساختار نظم یافته ای برای رسیدگی به تکالیف دانش آموزان بود). البته نحوه ایستادن دانش آموزان به گونه‌ای نبود که مانع از اشراف معلم به فضای کلاس و دانش آموزان شود. معلم بسیار باحوصله درباره آنچه که نوشته بودند از آن‌ها سوال می‌پرسید و از آن‌ها می‌خواست آنچه را که نوشته بودند بخوانند و در نهایت این خود دانش آموزان بودند که اشکالات خود را رفع می‌کردند نه معلم. مورد دیگری که به نظرم شیوه‌ای جذاب و کارآمد به شمار می‌رفت این بود که تکلیفی باعنوان «املا به مامان» به دانش آموزان ارائه می‌شد که بایستی دانش آموزان به مادران خود املا گفته و سپس آن را تصحیح می‌کردند که به گفته معلم موجب دقت دانش آموزان می‌شود و هم‌چنین این امر سبب یادگیری بهتر دانش آموزان می‌شود و بر اساس گفته‌های معلم این طرح بسیار مورد استقبال دانش آموزان قرار گرفته و خوشایند آنان بوده است. البته که به نظر من قطع به یقین اینکه هر فردی در هر سنی و در ابتدای مسیر یادگیری هر امری بتواند اندک آموخته‌های خود را به دیگران بیاموزد یا اینکه بر اساس آن‌ها دیگران را بیازماید، بسیار خوشایند و لذت‌بخش خواهد بود و سبب افزایش انگیزه برای ادامه مسیر یادگیری می‌شود.

هم‌چنین آنچه که خیلی برایم جذاب بود برنامه هفتگی این کلاس بود که به جای استفاده از اسامی درس، تصویر جلد کتاب‌های درسی را قرار داده بودند که دانش آموزان بتوانند به راحتی متوجه آن‌ها شوند که به نظرم ایده جالبی بود. بر اساس صحبت‌هایی که با مدیر و سایر معلمان داشتیم، اکثر آن‌ها طرح درس خاصی نداشتند اما معلم کلاس اول علاوه بر طرح درسی که برای هر مبحث داشت، در یک دفترچه تمام آنچه را که باید در هر روز انجام می‌داد اعم از تدریس، بررسی تکالیف دانش آموزان، ارائه تکلیف جدید و هر آنچه که نیاز بود در آن روز انجام شود را یادداشت کرده بود (به نوعی طرح درس روزانه). البته از آنجایی که ایشان چندسال سابقه تدریس در کشور امارات را داشتند، طرح درس ایشان به سبک آن کشور بود. به‌طور مثال بر اساس گفته‌های ایشان در آن کشور امنیت دانش آموزان در محیط آموزشی، بیشتر از یاددهی و یادگیری دانش آموزان مورد توجه بوده و تمرکز آن‌ها بیشتر بر روی این موضوع بوده‌است. به طور مثال یک نفر (به نوعی سرپرست) دانش آموز را برای انجام فعالیت‌های خارج کلاس (سرویس بهداشتی) همراهی کرده و مسئول امنیت فرد بوده است (البته که در حین گفت‌وگو با ایشان موارد بیشتری بیان شد اما به دلیل اینکه هدف از گزارش حاضر بررسی محیط آموزشی کشور ایران است، بیشتر از این به موضوع نمی‌پردازم). اما آنچه که پس از این شنیده‌ها به ذهن من خطور کرد این بود ایجاد امنیت برای دانش آموزان به نوعی ارزش‌گذاری برای شخصیت دانش آموز بوده و خود

به نوعی عامل ایجاد اعتماد به نفس در دانش آموز می‌باشد. به نظر من که البته فرهنگ ما و تجربه حضور خودم در مدارس ایران در آن بی‌تاثیر نیست، این میزان تمرکز بر روی امنیت ممکن است زیاده‌روی باشد اما میزان اندکی از آن قابل پذیرش است و پیاده‌سازی آن به میزان مناسب در مدارس ایران می‌تواند اثرات جالبی داشته باشد. البته که طرح این موضوع به عنوان یک پروژه قابل اجرا مستلزم بررسی‌های بسیار در زمینه زیرساخت‌های مربوطه می‌باشد.

این دفعه نوبت چیه؟

زمان حضورم در کلاس چهارم که مقارن با درس هدیه‌های آسمان بود معلم روش جالبی را برای آموزش اعمال دینی به کار می‌برد. به این صورت که اعمالی چون وضو، تیمم، نماز یومیه (صبح، ظهر و عصر، مغرب و عشا) و نماز آیات را به طور جداگانه در یک کاغذ کوچک نوشته و تا داده بود. سپس به صورت قرعه‌کشی هر دانش آموزی که داوطلب می‌شد یک قرعه را برداشته و عملی که در آن قید شده بود را به صورت عملی برای دانش آموزان اجرا می‌کرد. به نظرم چنین تدبیری شیوه جالب و مناسبی برای آموزش اعمال دینی به دانش آموزان بوده و می‌تواند در یادگیری هر چه بهتر و عمیق‌تر آن‌ها اثرگذار بوده و هم‌چنین سبب رفع اشکالات آنان شده و کیفیت اعمال عبادی آنان را بهبود بخشد. علاوه بر این تکرار این اعمال سبب نهادینه شدن آن در دانش آموزان شده و انجام آن را برای آنان آسان‌تر می‌سازد.

آنچه دانش آموزان به من آموختند

روشن فکر

در اولین روز حضور در مدرسه نیز، تجربیات متفاوتی داشتم که سبب تغییر ذهنیت من نسبت به دانش‌آموزان امروزی شد به طور مثال در اولین کلاسی که حضور پیدا کردم تفاوت نسل من با نسل جدید کاملاً برایم آشکار شد. از این جهت که زمان حضور من در کلاس پنجم و زنگ انشا که نوبت به قرائت انشای دانش آموزان رسید، به خوبی متوجه این موضوع شدم که در نوشته‌های خود به طور آشکار احساسات خود را بیان نموده و آگاهی آن‌ها نسبت به احساسات درونی و آنچه در ذهنشان می‌گذرد کاملاً برایم آشکار گشت و به نظرم اینکه در این سن افراد نسبت به مسائل ذهنی خود اشراف کامل داشته و آنچه که در ذهن آن‌ها نهادینه شده به

قدری برای آن‌ها واضح و شفاف است که می‌توانند به راحتی آن را از پستوی ذهن خود بیرون کشیده و روی کاغذ بیاورند، بسیار جالب توجه است و این امر در آینده برای حضور فرد در جامعه کمک کننده است؛ چرا که بسیاری از ما تصور واضح و روشنی از آنچه که در ذهن‌مان شکل گرفته نداریم و در بسیاری از موارد عدم بیان صحیح آنچه در ذهنمان می‌گذرد، مخاطراتی را برایمان به ارمغان می‌آورد. از این رو فردی که نسبت به چارچوب‌های ذهنی خود پیش‌زمینه واضح و مشخصی دارد، به راحتی می‌تواند تعاملات اجتماعی خود را مدیریت کرده و آنچه را که دلخواهش است به دست آورد. البته شایان ذکر است که پیش از این به فاصله میان خودم و آنها آگاه بودم و با حضور در مدرسه این موضوع بیش از پیش برایم مسجل گشت.

چی شد که اینطوری شد

در اولین روز حضور در میان دانش آموزان، چالش سختی را پشت سر گذاشتم از آن جهت که زمانی که در زنگ آخر معلم در کلاس چهارم حضور نداشت من و بچه‌ها به صحبت درباره موضوعات متفاوتی پرداختیم و اولین مسئله ای که از طرف بچه‌ها بیان شد این بود که چرا نمی‌پرسین شاگرد اول کلاس کیه و واقعا به نظرم جالب بود که این نوع دریافت توجه از سمت فرد غریبه برای اونها خوشایند و ارزشمند. البته که من این سوال رو نپرسیدم چون نمی‌خواستم که اونها احساس کنند که، تنها، فردی که در بعد درسی توانمنده میتونه مورد توجه قرار بگیره و دوست داشتنی باشه و از همین جا بود که بحث به سمت و سویی کشیده شد که در عمق اون صحبت‌ها تمایل به دریافت توجه ملموس بود و شاید به نوعی بزرگ ترین چالش برای اونها به شمار می‌رفت.

از نظر من تمایل به دیده شدن و دریافت توجه دیگران یک امر کاملاً طبیعی هست اما مهمه که این توجه به خاطر ارزشمندی شخصیت خود فرد باشه و نه صرفاً به دلیل موقعیت شغلی یا معیارهای ظاهری. در این راستا اگر بخواهم دقیق تر توضیح بدهم، به طور مثال اونها علاقه داشتن تا دکتر و یا خواننده بشن نه به خاطر اینکه به این حرفه علاقه مندند، بلکه این علاقه به این دلیل بود که اونها این شغل رو راهی برای دوست داشته شدن و مورد توجه قرار گرفتن میدونستن بدون اینکه شناختی از مسئولیت‌های یک پزشک یا چالش‌های یک خواننده داشته باشند. یا اینکه دانش آموز دیگری تمایل داشت که پلیس باشه چون به نظرش پلیس بودن خیلی خوب و خفن بود و البته این بحث به همین جا ختم نشد و در سطح بالاتر اکثریت اونها دوست داشتن عمل زیبایی بینی رو انجام بدن و فکر میکردن این موضوع میتونه باعث ارزشمند بودن اونها و دریافت توجه و احترام از سمت دیگران بشه و اینجا بود که زنگ خطر در سرم به صدا درآمد و فهمیدم که نباید اجازه دهم این تصور در ذهن آنها بیش از پیش پررنگ شود که زیبایی صرف، می‌تواند باعث دوست داشته شدن آنها شود.

البته این مهم که پیش‌تر این طرز تفکر در ذهن آنها شکل گرفته و تغذیه شده، قابل انکار نیست اما من به عنوان فردی که در مسیر رشد و پرورش کودکان قدم گذاشته، نمی‌توانم به راحتی از کنار این موضوع بگذرم و آن را نادیده بگیرم. بنابراین تلاش کردم به سهم خودم اندکی این دیدگاه را در ذهن آنها کم رنگ کنم. بنابراین درباره ارزشمندی فرد، که شایسته است این ارزشمندی به لحاظ شخصیتی باشد نه بر اساس ویژگی‌های ظاهری صحبت کردم و سعی کردم این مفهوم را به آنها منتقل کنم که قرار نیست شما تنها به دلیل زیبارو بودن دوست داشته شوید بلکه این پذیرفته شدن از سوی جامعه می‌تواند به دلیل اخلاق نیک و شخصیت باشد. و آنچه که مورد توجه بود این بود که مادامی که در حال صحبت درباره این موضوع بودم، بچه‌ها سکوت کرده و به دقت گوش میدادند و برداشت من از واکنش آنها این بود که در حال تجزیه و تحلیل و تطابق این مطالب با آنچه که پیش از این در ذهن داشتند بودند و این مهم که توجه و فکر کردن به صحبت‌های من برای آنها جذاب بوده و آنها را به فکر واداشته است، برایم خوشایند بود چرا که این حس را به من القا می‌کرد که توانسته‌ام تاثیر هرچند اندکی به اندازه دقایقی تفکر بر روی آنها داشته باشم. و چالش اصلی زمانی اتفاق افتاد که زنگ خورد و همه در تکاپوی جمع آوری وسایل و رفتن به خانه بودند که با خلوت تر شدن کلاس یکی از بچه‌ها که پیش‌تر گفته بود دوست دارد پلیس شود چون به نظرش اینگونه خیلی خفن به نظر می‌رسد، همان‌طور که مشغول آماده‌شدن برای رفتن به خانه بود گفت: میشه یه صحبت معلم دانش آموزی داشته باشیم؟ منم اولین سوالی که تو ذهنم شکل گرفت این بود که، یعنی چی می‌خواود بپرسه؟

و وقتی شروع به صحبت کرد با خودم فکر کردم در دنیای کوچک بچه‌ها هم دغدغه‌های بزرگ غیر قابل هضمی وجود داره که اصلاً به چشم ما نمیاد و در ادامه صحبت‌هاش اون چیزی که جالب توجه بود این بود که احساسات و تراوشات ذهنی اش به اندازه ای برای خودش شفاف و قابل لمس بود که به راحتی می‌تونست اونها رو بیان کنه و از ماهیت اونها آگاه بود. اون دانش‌آموز بیان می‌کرد که هیچ دوستی نداره و بچه‌ها ظاهرش رو مسخره میکنن و حرف‌های ناخوشایندی میشنوه و حتی به نظرش کسی اونو دوست نداشت، چرا که خواهرش توی خونه خیلی اون رو تحویل نمی‌گیره و باهاش قهره و به قدری این شنیده‌ها اون رو تحت تاثیر قرار داده بود و حس ناکافی بودن رو بهش القا کرده بود که میگفت من احساس افسردگی میکنم و سوالی که در ذهن من شکل گرفت این بود که یک بچه ده ساله چطوری فکر می‌کنه یا چه چیزایی از ذهنش گذر می‌کنه که باعث شده به مرحله ای برسه که فکر کنه افسرده اس در حالی که درک درستی از این موضوع نداره .

متأسفانه بعد از پایان صحبت‌های دانش‌آموز فرصتی پیش نیومد که در این باره صحبتی داشته باشیم و سرویس مدرسه منتظرش بود، اما تا پایان روز آنچه که بین ما رد و بدل شده بود ذهن من رو به خودش درگیر کرده بود و باعث می‌شد به این موضوع فکر کنم من چقد در این باره اطلاع دارم؟ یا چطور میتونم کمکش کنم؟ یا اینکه اصلاً توانایی مدیریت چنین شرایطی رو دارم؟ یا اینکه این

دانش‌آموز یک طرف ماجراس و واکنش بقیه دانش‌آموزا چطور باید مدیریت بشه یا خانواده این دانش‌آموز چه اقدامی باید داشته باشند؟ و تمامی این سوالات باعث می‌شدند که من اطلاعات خودم رو در این زمینه افزایش بدم و تلاش کنم تا مهارت‌های بیشتری در این زمینه کسب کنم.

من چقد خوبم

از دیگر مواردی که در این دوره آموختم این بود که چگونه یک ارتباط صحیح و درست می‌تواند در روند آموزش اثرگذار باشد و سبب نزدیک تر شدن رابطه بین دانش‌آموز و آموزگار شود. این تاثیر زمانی برای من آشکار شد که وقتی در کلاس سوم حاضر شدم، برای ارتباط گرفتن با دانش‌آموزان و کسب شناخت اولیه، از آنها خواستم تا خود را معرفی کنند. اما وقتی نوبت به یکی از دانش‌آموزان رسید که خود را معرفی کند، تنها نگاه خیره او عایدم شد و حتی وقتی که دانش‌آموز را مشخصا خطاب کردم و از او درخواست کردم که خود را معرفی کند بازهم تغییری حاصل نشد.

و در آن زمان بود که سایر دانش‌آموزان گفتند اسم ایشون ... هست و چون خجالتی است تمایلی به صحبت ندارد. از آنجایی که خود من ارتباط برقرار کردن را دوست دارم و صحبت کردن برایم خوشایند است، برخورد با چنین افرادی که تا این اندازه خجالتی اند، برایم نامأنوس است. اما آنچه که جالب توجه است این است که با گذشت زمان، پیش رفتن کلاس و شکل‌گیری جو صمیمی در کلاس، زمانی که در پایان کلاس با بچه‌ها بازی می‌کردیم و همه بچه‌ها در بحث مشارکت می‌کردند، دانش‌آموز خجالتی نیز در یکی از بحث‌ها شرکت کرد و اون لحظه باعث ایجاد اعتماد به نفس زیادی در من شد که توانستم یک دانش‌آموز خجالتی که در ابتدا با من ارتباط برقرار نمی‌کرد را طوری با کلاس همراه کنم که خودش را جزئی از کلاس بداند و در بحث کلاسی شرکت کند.

بی‌نا، یک اشتباه!

توی این قسمت قرار نیست یه تجربه جالب و آموزنده از همه آنچه که من درباره بچه‌ها نمی‌دونستم و یاد گرفتم نوشته بشه. قراره با شهامت کامل یکی از اشتباهاتم که چون خیلی به خاطرش خودم رو مورد سرزنش قرار دادم نوشته بشه و از اونجایی که خیلی از لحاظ اخلاقی درست نبود خیلی کوتاه بهش اشاره می‌کنم و هنوزم در تردیدم که به اشتباهم اعتراف کنم یا نه.

زمان حضورم در کلاس چهارم، ردیف اول سمت راست میز آخر دوتا دانش آموز بودن که با صحبت کردنشون علاوه بر تمرکز من نظم کلاس رو هم بهم می‌ریختن. همین‌طور که با کاراشون بیشتر حواس من رو به خودشون معطوف کرده بودن، اون چیزی که تو ذهن من شکل گرفت این بود که مخفف اسمشون میشه بی‌نا، چه جالب! و بله اشتباه زمانی رخ داد که من کشفیاتم رو با صدای بلند بیان کردم و گفتم خانمای بی‌نا ساکت! اولش که اونا خوششون اومد منم نفهمیدم چیکار کردم اما وقتی رفته رفته بقیه بچه‌ها هم از این عبارت استفاده می‌کردن و ریز ریز می‌خندیدن اون موقع بود که متوجه عمق فاجعه شدم و سعی کردم به هر نحوی هست جمعش کنم. اما آخر کلاس یه اتفاق عجیبی افتاد. وقتی زنگ تفریح خورد و داشتم از کلاس خارج می‌شدم دوتا از دانش آموزا اومدن گفتن که اسم ما اینه و لطفا یه مخفف هم برای ما بگو!

آنچه که من به دانش آموزان آموختم

تجربه تدریس من به گونه‌ای نبود که پیش از وقوع آن آماده شده باشم یا اینکه اشتیاق فراوانی برای رسیدن لحظه موعود داشته باشم. البته که منظورم این نیست حتی تصور اولین تجربه تدریس باعث ایجاد احساساتی غیر قابل توصیف که توام با شادی، هیجان، شور و شوق فراوان و ترس در من نمی‌شد، بلکه به دلیل شرایطی که در طول دوره کارورزی من در اون محیط وجود داشت این تصور رو در ذهن من ایجاد کرده بود که احتمالاً فرصتی برای تدریس نخواهم داشت. در یکی از روزهای حضور من در مدرسه زمانی که معلم کلاس چهارم حضور نداشت و کادر مدرسه نیز درگیر امورات خود بودند کاملاً یهویی و بی مقدمه از من خواستند که به کلاس چهارم رفته و در آنجا تدریس تعلیمات اجتماعی را داشته باشم.

حس و حال اون لحظه قابل توصیف نیست چرا که لحظات سخت و غیر قابل درکی بود و واقعا از درک اون لحظه عاجزم، البته عجز من در توصیف حس و حال به دلیل ناشناخته بودن شرایط نبود چرا که تا به اون لحظه در همه کلاس‌ها حضور پیدا کرده بودم (مدیر مدرسه نظرشون این بود که حضور در همه کلاس‌ها باعث میشه که با روش تدریس‌های مختلفی آشنا بشم) و تقریباً همه دانش آموزان مدرسه حداقل یک‌بار من رو در کلاسشون دیده بودن (منظورم از تقریباً اینه که به هر حال یه عده ای طی دوران حضور من در کلاسشون غایب بودن). احساسم اینه غیرقابل توصیف بودن اون لحظه بیشتر به خاطر سرعت رخ دادن اتفاقات بود.

به هر حال پس از پشت سر گذاشتن شوک‌های وارده در اون لحظه، در ابتدا استرس ناپخته‌ای که به مرحله پذیرش نرسید به سراغم اومد چرا که فاصله درب دفتر مدرسه تا درب کلاس تنها دو قدم بود و زمانی که قرار بود استرس به مرحله غیرقابل کنترلی برسه که

منو فلج کنه، خوشبختانه وارد کلاس شدم و از اونجایی که آشنایی قبلی با دانش آموزان داشتم به سرعت آرامش خودمو به دست آوردم و پس از دقایقی به کلی فراموش کردم که در حال تجربه چه حسی بودم.

خدا روشکر مبحثی که باید تدریس می‌شد، یکی از مباحث مورد علاقه من بود.

«تعلیمات اجتماعی، درس ۱۸، پوشش گیاهی و زندگی جانوری در ایران»

از اونجایی که پیش زمینه قبلی از آنچه که باید تدریس می‌کردم نداشتم و خواندن کتاب هم در آن لحظه اطلاعات خاصی رو به من نمی‌داد، و منم اندکی استرس داشتم، پس بر اساس آموخته های کلاس روش تدریس از خود دانش آموزان کمک گرفتم و به این شکل عمل کردم:

مبحث اول ناحیه آب و هوایی گرم و خشک بود، عنوان رو روی تخته نوشتم و بعد از طریق بارش فکری با دانش آموزا (البته که دانش آموزا با توجه به درسای گذشته پیش زمینه ذهنی داشتن) و راهنمایی های من در نهایت به یک جمع بندی رسیدیم که به صورت خلاصه و به شکل کلید واژه روی تخته براشون یادداشت کردم که جمع بندی به این صورت بود:

*ناحیه آب و هوایی گرم و خشک

- دوره گرمای طولانی

- بارش به میزان کم

- پوشش گیاهی فقیر

- رویش گیاهان مقاوم در برابر کم آبی؛ مانند درختان نخل، گز، پسته وحشی و درختچه های خاردار

- جانورانی مانند پلنگ، مار، عقرب و شتر

بعد از جمع بندی مبحث « ناحیه آب و هوایی گرم و خشک » نوبت رسید به « شتر » که بومی مناطق گرم و خشکه و کتاب اختصاصی تر به این موضوع پرداخته. در این باره هم دوباره از دانش آموزا کمک گرفتم. البته که این دفعه اوضاع تحت کنترل بود و این نظر خواهی بیشتر جنبه مشارکت کلاسی و همراهی با روند کلاس رو داشت و نکته جالب توجه این بود که اکثریت دانش آموزا کوهان شتر و اسشون جالب و عجیب بود و بیشتر سوالاتشون در این باره بود. بعد از آشنایی کامل با « شتر » مبحث بعدی « ناحیه آب و

هوایی معتدل و نیمه خشک کوهستانی». به طور کلی چون حس طروات و سرسبزی مناطق کوهپایه ای از طریق تصویرش هم منتقل میشه توضیح درباره این ناحیه با حس خوشایندی همراه بود. و آخرین مبحثی که تدریس شد،

آنچه که شاید هیچ کدامان ندانیم

در آخرین روز حضورم در مدرسه، زمانی که برای جمع بندی نهایی گزارشم به مدرسه رفته بودم، خانمی که دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد بود، برای تکمیل پرسشنامه‌اش به مدرسه آمده بود. موضوع پایان نامه ایشان عدم آشنایی معلمان با آزمون تیمز و بود و خب جامعه آماری ایشان هم معلمین بودند. به طور کلی علاوه بر من که تا به حال آشنایی با آزمون تیمز نداشتم و حتی اسم اون هم به گوشم نخورده بود، افراد حاضر در اونجا نیز اطلاعات چندانی در این باره نداشتند، و زمانی که با اون خانم صحبت می‌کردم و دلیل انتخاب این موضوع رو ازشون پرسیدم، ایشانم تاکید کردن که دلیل انتخاب این موضوع همین بوده که چرا معلمان با این آزمون آشنایی ندارند.

به طور کلی آزمون تیمز به صورت بین‌المللی برگزار شده و مختص سنجش پایه‌های چهارم و هشتم است که هر چهار سال یکبار برگزار می‌شود و سپس نتایج آزمون مذکور اعلام می‌شود که این نتایج تاثیر به‌سزایی در بهبود فرایند تحصیل دانش آموزان و در نهایت ارتقا سطح آموزش کشور دارد.

سوالات فصل سوم

مصاحبه زیر مربوط به معلم کلاس دوم می‌باشد.

۱. اگر من معلم شوم چه توصیه‌ای می‌کنید؟

اگر تصمیم دارید معلم شوید، توصیه می‌کنم با عشق و صبر وارد این حرفه شوید. تدریس فقط انتقال دانش نیست، بلکه تربیت انسان‌هاست. به تفاوت‌های فردی احترام بگذارید، شنونده خوبی باشید و همیشه در حال یادگیری بمانید. رفتار شما بیشتر از کلام‌تان روی دانش‌آموزان تأثیر دارد.

۲. بهترین تجربه کاری شما چیست؟

بهترین تجربه کاری من زمانی بود که یکی از دانش‌آموزانم با اختلال یادگیری، پس از تلاش فراوان، بالاخره توانست با اعتماد به نفس بخواند. دیدن شادی و رضایت در چشمان او و خانواده‌اش، یکی از به‌یاد ماندنی‌ترین لحظات زندگی کاری‌ام بود.

۳. مهم‌ترین چالش کاری شما چیست؟

مهم‌ترین چالش، رسیدگی هم‌زمان به نیازهای آموزشی، رفتاری و عاطفی دانش‌آموزانی با شرایط و توانایی‌های مختلف است. کمبود منابع آموزشی و گاهی همکاری نکردن برخی والدین نیز از چالش‌های دیگر هستند.

۴. از حقوق و درآمد معلمی راضی هستید؟ اگر نه، چرا به کارتان ادامه می‌دهید؟

خیر، حقوق و درآمد معلمی متناسب با حجم کار و مسئولیت‌های آن نیست. با این حال، به کارم ادامه می‌دهم چون احساس می‌کنم در ساختن آینده دانش‌آموزان نقش دارم و این برایم بسیار ارزشمند است.

۵. اگر شرایط محیط مدرسه را نپسندید، چه می‌کنید؟

ابتدا سعی می‌کنم با مدیریت و همکاران در مورد بهبود شرایط گفتگو کنم. اگر امکان اصلاح وجود نداشته باشد، سعی می‌کنم در چارچوب کلاس خودم، فضای مثبت و انگیزه بخشی ایجاد کنم. در نهایت اگر شرایط غیرقابل تحمل باشد، به فکر تغییر مدرسه می‌افتم.

۶. آیا اطلاعاتی در مورد دانش‌آموزان به شما داده می‌شود؟ برای دانش‌آموزان با مشکلات خاص چه برنامه‌هایی را اجرا می‌کنید؟

معمولاً اطلاعات کلی داده می‌شود، اما کافی نیست. برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه سعی می‌کنم آموزش فردی‌سازی شده ارائه دهم؛ مانند تکالیف ساده‌تر، وقت بیشتر در آزمون، یا آموزش تصویری. در موارد جدی، با مشاور مدرسه یا والدین همکاری می‌کنم.

۷. آیا جدا بودن دفتر مدیر و معلمین مشکلی ایجاد کرده است؟

خود جدا بودن فیزیکی مشکل‌ساز نیست، ولی اگر باعث کاهش ارتباط یا فاصله‌گیری بین مدیر و معلم شود، می‌تواند مشکل‌آفرین باشد. جلسات منظم و ارتباط صمیمی و محترمانه میان کادر مدیریتی و آموزشی اهمیت زیادی دارد.

۸. آیا شما در تصمیم‌گیری‌های خود نظرسنجی می‌کنید؟ مثال بزنید.

بله، در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با کلاس، از دانش‌آموزان و گاهی والدین نظرخواهی می‌کنم. مثلاً در انتخاب موضوع پروژه‌های گروهی یا نحوه‌ی اجرای فعالیت‌های کلاس، نظر دانش‌آموزان را جویا می‌شوم که باعث افزایش مشارکت و انگیزه آن‌ها می‌شود.

۹. به عنوان یک دانشجوی علوم تربیتی چه پیشنهادهایی برای بهتر شدن کار به من می‌دهید؟

مطالعه مستمر داشته باشید و سعی کنید از تجربیات معلمان باتجربه استفاده کنید. یاد بگیرید که تدریس فقط انتقال محتوا نیست، بلکه تعامل انسانی است. به تفاوت‌های فردی احترام بگذارید و با علاقه و انگیزه وارد کلاس شوید.

۱۰. به نظر شما مهم‌ترین نیازهای نظام آموزشی ما چیست و چطور می‌شود به بهتر شدن شرایط مدرسه کمک کرد؟

مهم‌ترین نیازها شامل آموزش حرفه‌ای معلمان، به‌روزرسانی محتوای درسی، کاهش تراکم کلاس‌ها، و توجه بیشتر به سلامت روانی دانش‌آموزان است. همکاری میان خانواده، مدرسه و نهادهای آموزشی می‌تواند شرایط را تا حد زیادی بهبود بخشد.

۱۱. برای رشد خلاقیت در کلاستان چه برنامه‌هایی را پیشنهاد و اجرا می‌کنید؟

فعالیت‌هایی مانند داستان‌نویسی، نقاشی آزاد، نمایش خلاق، کاردستی، بازی‌های فکری و پروژه‌های گروهی. همچنین گاهی اجازه می‌دهم دانش‌آموزان ایده‌های خودشان را مطرح کنند و بخشی از کلاس را خودشان مدیریت کنند تا حس خلاقیت و مسئولیت‌پذیری در آن‌ها تقویت شود.

۱۲. چند ساعت زمان در مدرسه و منزل صرف کارهای مدرسه می‌کنید؟

من از زمانی که از منزل خارج می‌شوم و تا وقتی که برمی‌گردم، حدود ۶ تا ۷ ساعت در مدرسه حضور دارم. این زمان شامل تدریس، رسیدگی به امور دانش‌آموزان، حضور در جلسات، و انجام وظایف خارج از کلاس (مثل مراقبت از دانش‌آموزان در زنگ تفریح یا برگزاری برنامه‌های فوق‌برنامه) می‌شود.

علاوه بر این، معمولاً بین ۲ تا ۳ ساعت در منزل هم وقت صرف کارهای مربوط به مدرسه می‌کنم؛ مثل آماده‌سازی طرح درس، طراحی و تصحیح تکالیف و آزمون‌ها، تهیه وسایل آموزشی و گاهی پیگیری وضعیت درسی یا رفتاری دانش‌آموزان از طریق تماس یا پیام با والدین.

در مجموع می‌توان گفت که روزانه حدود ۸ تا ۱۰ ساعت از وقت من به کارهای مرتبط با مدرسه اختصاص پیدا می‌کند. در بعضی از روزها، به‌ویژه زمان برگزاری آزمون‌ها، جلسات اولیا، یا آماده‌سازی برای برنامه‌های خاص، این زمان بیشتر هم می‌شود.

ولی به هر حال این زمان بستگی به تجربه ی معلم و وجدان کاری معلم و...اینکه این معلم از کلاسش و خودش چه توقعی دارد، وابسته است.

نتیجه گیری

بر اساس آنچه در این فصل بیان شد، امر معلمی، فنی آمیخته به عشق و توأم با تعهد و مسئولیت پذیری است که نتیجه آن پرورش کودکانی است که آینده این کشور و چه بسا جهان در دستان آنهاست. بر این اساس تعلیم و تربیت آنها وظیفه‌ای بس دشوار است که کم‌کاری در این زمینه تنها آینده یک نفر را تحت تاثیر قرار نمی‌دهد بلکه آینده چندین نفر تحت‌الشعاع آن است.

بنابراین با عنایت به آنچه در این فصل بیان شد، برای هرچه بهتر انجام شدن امر آموزش و پرورش، باید اقدامات لازم در جهت تربیت نیروی حرفه‌ای و کارآمد، فراهم کردن شرایط و امکانات لازم برای بهبود امر آموزش، به کارگیری شیوه‌های جدید و اثرگذار و هم‌چنین برنامه‌ریزی صحیح برای پیش‌برد اهداف آموزشی را در دستور کار قرار داد.

فصل چهارم

مدرسه ایده آل من

مقدمه

از نگاه من مدرسه محیطی سراسر نور و شادی، و هیاهوی آن‌ها، همان نبض زندگی است. مدرسه مکانی است سرشار از حس خوب تازگی که به دنبال کسب علم و آگاهی جریان می‌یابد و این جریان هر یک را به مسیری هدایت می‌کند. مدرسه باید سرشار از حس امنیت باشد، جایی که دانش‌آموزان را با پذیرش تفاوت‌های فردی آن‌ها در آغوش بگیرد.

مدرسه تنها محلی برای آموزش و انتقال اطلاعات نیست، بلکه بستری برای ساختن شخصیت دانش‌آموزان بر پایه مهارت‌های زندگی است. مدرسه محلی برای توجه به یک استعداد خاص یا یک دانش‌آموز منتخب نیست، بلکه محلی است برای رشد همه جانبه دانش‌آموزان و ارزش‌نهادن برای هر دانش‌آموزی با هر استعدادی که دارد.

مدرسه تنها محلی برای آموختن خواندن و نوشتن نیست بلکه محلی است برای آموختن چگونه زیستن!

نام مدرسه:

دبستان دخترانه نهالستان علم و دانش

موقعیت مکانی:

به لحاظ موقعیت مکانی، مدرسه در مکانی قرار گرفته که مزاحمتی برای ساکنین ساختمان‌های اطراف ایجاد نکند و همچنین محل قرارگیری مدرسه به گونه‌ای نیست که خیلی شلوغ باشد و مخاطراتی را برای دانش آموزان به وجود بیاورد و یا به اندازه‌ای خلوت باشد که برای عبور و مرور دانش آموزان هراس انگیز باشد. علاوه بر این محیط اطراف مدرسه به گونه‌ای است که زمان تعطیلی دانش آموزان فضای کافی برای سرویس دانش آموزان وجود داشته باشد. همچنین دسترسی به وسایل نقلیه عمومی و تاکسی به جهت استفاده دانش آموزانی که سرویس ندارند، مطلوب است.

ساختار کلی:

فضای کلی مدرسه مذکور دارای چند بخش بوده که تلاش می‌شود هر بخش بیشترین تاثیر را در آموزش و پرورش کودکان داشته باشد. در ادامه بخش‌های مورد نظر را نام برده و سپس به تشریح هر قسمت پرداخته می‌شود.

- بخش اول، محوطه مدرسه

-بخش دوم، فضای بازی

-بخش سوم، ساختمان آموزشی

-بخش چهارم، ساختمان پرورشی

-بخش پنجم، سلف سرویس

-بخش ششم، سرویس بهداشتی

–بخش اول، محوطه مدرسه

محوطه مدرسه ساختار مربع مستطیل داشته و هنگام ورود، در سمت چپ به موازات درب مدرسه، سرایداری و سپس سلف سرویس قرار دارد. در سمت راست در ابتدا ساختمان آموزشی و سپس ساختمان پرورشی قرار دارد. روبه روی درب مدرسه و در انتهای ترین بخش محوطه فضای بازی و در سمت چپ آن سرویس بهداشتی قرار دارد.

به لحاظ ظاهری روبه روی ساختمان آموزشی، کف حیاط به جهت تشکیل صف دانش آموزان، خط کشی شده و بعد از آن در مجاورت فضای بازی، خط کشی هایی برای بازی دانش آموزان انجام شده است. در سمت چپ محوطه و در حدفاصل سرویس بهداشتی تا سلف سرویس، باغچه ای سرتاسری قرار دارد که در آن درخت های کاج سر برافراشته و در مجاورت کاجها به جهت زیبایی و طراوت، گلکاری شده است.

–بخش دوم، فضای بازی

از آنجایی که بازی های فیزیکی و گروهی تاثیر به سزایی در رشد و پرورش خلاقیت کودکان داشته و همچنین تعاملات اجتماعی در شکل گیری شخصیت آنها موثر است، بخشی برای بازی دانش آموزان در نظر گرفته شده است. در این فضا، وسایل بازی و سرگرمی مثل تاب و سرسره در نظر گرفته شده است.

–بخش سوم، ساختمان آموزشی

ساختمان آموزشی، که به لحاظ انجام فعالیت های آموزشی تفکیک شده است، شامل دو طبقه است که بخش های مختلفی دارد:

–کلاس ها: این مدرسه دارای ۱۲ کلاس می باشد که برای هر پایه ۲ کلاس در نظر گرفته شده است. هر کلاس دارای ظرفیت ۲۰ تا

۲۵ نفر می باشد. به طور کلی به جهت تامین نور کافی هر کلاس دارای یک پنجره می باشد و نه به اندازه ای بزرگ است که روشنایی

آن در قسمتی کمتر و در قسمتی بیشتر باشد، و نه به اندازه‌ای کوچک است که در عملکرد معلم و دانش آموزان اختلال ایجاد کند. همچنین هر کلاس دارای یک ویدئو پروژکتور و تخته هوشمند می‌باشد و علاوه بر این میز و صندلی‌های هر کلاس به تناسب سن دانش آموزان متفاوت است و گرمایش (شوفاز) و سرمایش (کولر) هر کلاس به طور مطلوب انجام می‌شود.

-**اتاق پرورشی:** هنگام ورود به سالن ساختمان آموزشی در سمت راست اتاق پرورشی قرار دارد که معاون پرورشی و معاون

اجرایی در آنجا به امورات خود می‌پردازند.

-**اتاق مدیر:** در مجاورت اتاق پرورشی، اتاق مدیر قرار دارد که دارای دو بخش بوده و مدیر و معاون آموزشی در یک بخش و در

بخش دیگر معلمان حضور می‌یابند. به دلیل ایجاد تعاملات میان معلمان و مدیر و معاون آموزشی که سبب بهبود و ارتقا سطح کیفیت

آموزش و پرورش می‌شود، اتاق معلمان به طور جداگانه در نظر گرفته نشده است.

-**نمازخانه:** در سمت راست و انتهای سالن، نمازخانه قرار دارد.

-**آبدارخانه:** در سمت راست و روبه روی اتاق مدیر و اتاق پرورشی و در زیر پله‌های طبقه دوم، آبدارخانه قرار دارد.

-**کتابخانه:** در سمت چپ سالن کتابخانه قرار دارد که دارای دو بخش کتابداری و سالن مطالعه است. بخش کتابداری در بردارنده

جدیدترین کتاب‌ها از جمله منابع علمی به جهت انجام تحقیقات می‌باشد.

-بخش چهارم، ساختمان پرورشی

ساختمان پرورشی شامل بخش‌هایی است که سبب پرورش روح و جسم دانش آموزان شده و آنان را به سمت شادکامی هدایت می‌کند. هدف از ایجاد چنین ساختاری فراهم کردن شرایطی برای آموزش و پرورش با کیفیت است چرا که این دو در کنار یکدیگر

مفهوم پیدا می‌کنند و فقدان هر یک به دیگری نیز آسیب می‌رساند. بنابراین هر آنچه که به نظر می‌رسد می‌تواند تاثیر مثبتی در این زمینه داشته باشد، در بخش پرورشی در نظر گرفته شده است. در ادامه به توصیف و تشریح هر یک خواهیم پرداخت.

-اتاق مشاوره: هدف از ایجاد چنین فضایی دورکردن دانش آموزان از مخاطرات ذهنی است که سبب عدم تمرکز آن‌ها شده و بر روند آموزش و پرورش آن‌ها تاثیر منفی خواهد داشت. بنابراین اتاق مشاوره فرصتی است برای بازیابی تمرکز و دستیابی به آرامش و فاصله گرفتن از هر آنچه که مانع رشد و پیشرفت آیندگان می‌شود.

-آزمایشگاه: آزمایشگاه محلی برای اثبات آموزه‌ها و عینی شدن هرآنچه که برای دانش آموزان واضح مشخص نیست، می‌باشد. هدف از قراردادن آزمایشگاه در ساختمان پرورشی این است که انجام آزمایشات و مشاهده عملی آن‌ها سبب گسترش ساختار ذهنی کودکان شده و به نوعی ادراک صحیح از آزمایش‌ها می‌تواند در زندگی روزمره نیز کارآمد باشد.

-سالن ورزشی: بدون شک تاثیر ورزش و فعالیت‌های بدنی انکارنشده است. چرا که ورزش و تربیت بدنی تنها سبب پرورش جسم نمی‌شود بلکه انجام مستمر و مداوم آن سلامت روح را به دنبال دارد. هم‌چنین ورزش سبب هماهنگی بین اعضای بدن دانش آموزان شده و این موضوع خود سبب تقویت مهارت‌های ذهنی می‌شود. بنابراین ایجاد محیطی که دانش آموزان بتوانند به راحتی در آن ورزش کنند و تغییرات جوی آن را تحت تاثیر قرار ندهد، بسیار حائز اهمیت است چرا که ورزش علاوه بر تاثیرات مثبت جسمی تاثیرات شگرفی بر روح دانش آموزان داشته و سبب شور و نشاط بیشتر آنان می‌شود.

-سالن اجتماعات: سالن اجتماعات از این جهت حائز اهمیت است که علاوه بر برگزاری مراسم‌های مناسبی که وجود آن‌ها سبب آشنایی بیشتر دانش آموزان با فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی و دینی کشور می‌شود این است که بتوان در یک فضای مجهز جلساتی به جهت آشنایی والدین با فرایند آموزش و پرورش برگزار نمود و آنان را با روند آموزش همراه ساخت. هم‌چنین این مهم می‌تواند فرصتی باشد برای آشنایی والدین با نیازهای آموزشی دانش آموزان که در نتیجه سبب بهبود و ارتقا سطح فرایند یاددهی- یادگیری می‌شود.

-کارگاه خلاقیت: هدف از ایجاد چنین فضایی، فراهم کردن فرصتی برای رشد و توسعه تفکر خلاقیت کودکان و بهره‌گیری از ایده‌های خلاقانه در زندگی روزمره است. به دلیل تفاوت در دیدگاه و تفکر دیگران در امر خلاقیت، موارد خاصی برای این کارگاه در نظر نگرفته اما ساختار کلی این کارگاه به صورتی است که فضایی را با تجهیز وسایل موردنیاز برای این امر به جهت رشد و پرورش خلاقیت کودکان ایجاد کند.

-کارگاه کامپیوتر: این کارگاه شامل فضایی است که با چند دستگاه کامپیوتر تجهیز شده است که هدف از ایجاد چنین فضایی این است که علاوه بر آشنایی دانش آموزان با تکنولوژی و استفاده از آن در فرایندهای آموزشی بتوانند از این طریق به پایگاه‌های اطلاعاتی اینترنتی دسترسی داشته و از این طریق آگاهی خود را افزایش دهند.

-بخش پنجم، سلف سرویس

از آنجایی که تغذیه و خوراک دانش آموزان با توجه به بازه سنی که در آن قرار دارند، به جهت آماده‌سازی منو غذایی سلف سرویس، آنچه که حائز اهمیت است این است که خوراکی‌هایی که در سلف مدرسه ارائه می‌شود سالم و مفید باشد و از ارزش غذایی بالایی برخوردار باشد. بر این اساس در نظر دارد تمامی خوراکی‌ها در همانجا آماده شد و تازه به تازه به دست دانش آموزان برسد.

منابع انسانی

به طور قطع در هر سازمانی، نیروی انسانی نقش اساسی را در پیش‌برد اهداف سازمان ایفا می‌کند و مدرسه نیز از این قاعده مستثنی نیست. بنابر آنچه تا به حال به آن پرداخته شده، تعیین نیروی انسانی مدارس بسیار حائز اهمیت است. در ادامه به تشریح وظایف هر یک می‌پردازیم.

-معلمان:

از آنجایی که از میان کادر مدرسه، معلمان در مدارس ارتباط پررنگ‌تری با دانش آموزان دارند، پس توانایی‌ها و مهارت‌های آنان بسیار حائز اهمیت است. یک معلم به دلیل وظیفه سنگینی که به دوش می‌کشد باید همیشه بر رفتار و گفتار خود مسلط باشد چرا که الگوی دانش آموزان است بنابراین انتظار می‌رود که این فرد مهارت خودکنترلی را فرا گرفته باشد و بر رفتار و حالات خود آگاه باشد. هم‌چنین آنچه که یک معلم پیش از اطلاعات به دانش آموزان منتقل می‌کند، عشقی است که نسبت به آنان دارد و این علاقه سبب گرایش دانش آموزان به کسب علم و دانش می‌شود. پس انتظار می‌رود یک معلم پیش از هر چیز عشق خود نسبت به دانش آموزان را در نظر بگیرد.

هم‌چنین یک معلم برای مدیریت تعارضات کلاسی باید بتواند با مطالعه و شناخت کودکان شرایط را به درستی مدیریت کرده و جو کلاس را در دست بگیرد. علاوه براین به سبب انتقال دانش به شیوه‌ای صحیح، آسان و کارآمد، باید مدام خود را به روز کرده و از شیوه‌های جدید و مدرن در امر تدریس بهره بگیرد.

-مدیر و معاونان:

مدیر و معاون نقش پشتیبانی فرایند آموزش و پرورش را ایفا می‌کنند. نظم حاکم بر یک مدرسه و جریان متعادلی که در هر امری لمس می‌شود نتیجه مدیریت صحیح و اصولی مدیر و برنامه‌ریزی و اجرای دقیق عملیات آموزشی و پرورشی معاونان است. بر این اساس انتظار می‌رود که مدیر یک مدرسه مفهوم رهبری و مدیریت را به خوبی درک کرده باشد و در شرایط اضطراری بحران را مدیریت کند. هم‌چنین یک مدیر باید بتواند منابع و امکاناتی را که در اختیار دارد به نحو احسن در جهت منافع مدرسه به کار بگیرد. علاوه بر این معاونین یک مدرسه باید بتوانند با برنامه‌ریزی صحیح، میان فرایندهای آموزشی و پرورشی مدرسه ارتباط درستی برقرار کرده و هر دو را پوشش دهند.

-مشاور:

یک مشاور خوب وظیفه دارد در این برهه زمانی حساس دانش آموزان به خوبی مشکلات آنان را درک کرده و با برقراری ارتباط با والدین به شکلی صحیح به رفع تعارضات ذهنی دانش آموزان بپردازد و با انتقال حس امنیت به دانش آموزان آنان را به سمت مسیر درست هدایت کند.

بودجه ریزی

در این بخش تخصیص بودجه برای هر بخش شرح داده می‌شود.

۱. تخصیص بودجه به جهت حقوق منابع انسانی
۲. تخصیص بودجه به جهت پرداخت قبوض منابع آب و برق و گاز و تلفن
۳. تخصیص بودجه به جهت خرید مواد اولیه برای تهیه تغذیه سالم
۴. تخصیص بودجه به جهت تجهیز کلاس‌ها اعم از میز و نیمکت و تخته هوشمند و پروژکتور
۵. تخصیص بودجه به جهت تجهیز اتاق مدیر و اتاق پرورشی
۶. تخصیص بودجه به جهت تجهیز کتابخانه
۷. تخصیص بودجه جهت تجهیز ساختمان پرورشی
۸. تخصیص بودجه جهت سرویس موتورخانه
۹. تخصیص بودجه جهت تجهیز فضای بازی و سلف سرویس
۱۰. تخصیص بودجه جهت زیباسازی محیط مدرسه

نتیجه گیری

به طور کلی تاسیس یک مدرسه و تجهیز آن و سپس به کارگیری یک کادر ماهر، توانمند و حرفه‌ای و انجام برنامه‌ریزی‌های آموزشی و مدیریت منابع، اقدامی بس دشوار و چالش برانگیز است. اما اگر این اقدام بتواند به ساختن آینده انسان‌های بسیاری کمک کند که آنان نیز سبب رشد و پیشرفت این سرزمین شود، اقدامی ارزشمند و تاثیرگذار به شمار می‌رود چرا که فرزندان این سرزمین، سرمایه این کشور هستند و هر یک از ما در قبال آنان مسئولیت سنگینی را به دوش می‌کشیم و تعلیم و تربیت هر چه بهتر آنان نیازمند تعهد و مسئولیت پذیری و همچنین برنامه‌ریزی درست و اصولی است.

پیوست ها

پیوست ۱

نمونه‌ای از طرح درس معلم کلاس دوم درس ریاضی

عنوان درس: ریاضی		به نام خدا	
نام آموزگار: لیلی کماچی		طرح درس روزانه	
تعداد شاگردان:	هدف اصلی آموزشی: بیان عدد هر دسته بدون شمارش و اضافه کردن دوشی به هر دسته	پایه و گروه سنی: اول	تعداد شاگردان:
تاریخ:	پشتیبان آموزشی:	مدت جلسه: ۴۵ دقیقه	تاریخ:
<p>اهداف آموزشی: دانش آموز بتواند: عدد هر دسته را بدون شمارش بگوید. توانایی اضافه کردن دوشی به هر دسته و با استفاده از واژه اضافه کردن داشته باشد (باید اگر در عدد جدول)</p> <p>مقدمه و قسمت اصلی درس: با استفاده از چینه و دکمه یا لوبیا می‌توانیم این فعالیت را برای دانش آموزان انجام دهیم. به عنوان نمونه دو چینه به هر گروه بدهید از آن‌ها بخواهید دو چینه دیگر به آن اضافه کنند باید مواظب باشیم که از اول بشمرند از دانش آموزان عدد مجموع را می‌خواهیم به طوری که بتوانند چینه‌های اضافه شده را بشمرند از آن‌ها می‌خواهیم صفحه کتاب را باز کنند از هر گروه سوالی می‌پرسیم اگر در دانش آموز به آن اشاره کنیم اضافه شوند چید دانش آموزی شوند. آن‌گاه از دانش آموزان می‌خواهیم فعالیت ۱۶ را انجام دهند.</p> <p>منابع آموزشی: کتاب - چینه - دکمه - لوبیا</p>			
تفاوت‌های یادگیری:			
تقلید گروه منفی و قوی و فعالیت‌های یادگیری			
<p>تکلیف منزل و کلاس: کلاس: فعالیت کتاب را انجام دهند و چینه را به چینه‌هایی که در اختیار آن‌ها قرار می‌دهیم اضافه کنند. به برده‌ای را به عنوان کار در منزل به آن‌ها می‌دهیم تا در خانه انجام دهند.</p> <p>عوامل پیشرفت و بهبود یادگیری:</p> <p>استفاده از وسایل کمک آموزشی مانند چینه، بی و یادگام و فعالیت گروهی</p>			
ارزیابی پایانی کلاس:			
حک کردن فعالیت‌های کتاب درسی			
نظر کلی درباره‌ی کلاس:			

پیوست ۳

نمونه‌ای از طرح درس معلم کلاس دوم درس فارسی

عنوان درس : فارسی		به نام خدا	
نام آموزگار : لیلی کماچی		طرح درس روزانه	
هدف اصلی آموزشی : آشنایی دانش آموزان با سید نوروز و کلمه های هم آغاز و هم پایان	پایه و گروه سنی : اول	تعداد شاگردان :	
پشتیبان آموزشی :	مدت جلسه :	تاریخ :	
اهداف آموزشی : دانش آموز بتواند نام سید باستانی ما ایرانیان را بگوید بعد از سید چه کارهایی انجام می دهند		ملو بد که قبل از سید چه کارهایی انجام می دهند . کلمات هم آغاز و هم پایان را بگوید	
مقدمه و قسمت اصلی درس : به منظور یادگیری بهتر دانش آموزان از امکانات فراهم باشد بهتر است که سفره هفت سین در کلاس نیز شود تا از نزدیک سفره هفت سین را ببینند . از آن ها پرسش می شود که قبل از سید چه کارهایی انجام می دهند . بعد از سید چه کارهایی انجام می دهند هنگام تحویل سال چه دعایی می خوانند و چه آرزویی می کنند . قطره را در کلاس نصب می کنیم از آن ها می خواهیم در مورد قطره توضیح دهند . تصویرک ها را بخوانند کلمات هم آغاز و هم پایان را بگویند و کلمات هم آغاز و هم پایان چاکلک های درس بگویند فعالیت های درس را انجام دهند .			
منابع آموزشی : سفره هفت سین - کتاب - قطره			
تفاوت های یاد گیری :			
تفکیک دانش آموزان ضعیف و قوی و فعالیت های یاد گیری			
تکلیف منزل و کلاس : گروه ها کلمات هم آغاز و هم پایان با کلمه های جدید را بگویند . منزل : بردن ای با عنوان کار در خانه به آن ها داده می شود تا در خانه تمرین کنند .			
عوامل پیشرفت و بهبود یادگیری :			
گروه بندی دانش آموزان - قطره و تصویرک ها			
ارزیابی پایانی کلاس :			
حک کردن مطالب یاد گرفته شده			
نظر کلی درباره ی کلاس :			

پیوست ۴

نمونه‌ای از طرح درس معلم کلاس دوم درس قرآن

عنوان درس: قرآن		به نام خدا طرح درس روزانه	
نام آموزگار: لیلی کماچی		تعداد شاگردان:	
هدف اصلی آموزشی: اهمیت خواندن قرآن		پایه و گروه سنی: اول ابتدایی ۲ سال	
پشتیبان آموزشی:		مدت جلسه: ۴۵ دقیقه	
اهداف آموزشی: دانش آموزان سوره‌ی عصر را از روی لوحه می‌خوانند. پیام قرآنی جلسه قبل را با کمک هم‌دبیر می‌خوانند. دانش آموزان ستاره‌ای برای تصاویر هدیه پدر بزرگ به صورت گروهی داستان بسازند. دانش آموزان داستان خود را برای گروه بیان کنند.		تاریخ:	
مقدمه و قسمت اصلی درس: ابتدا دانش آموزان به صورت جمعی خوانی مجدد به صورت گروهی سوره‌ی عصر را می‌خوانند سپس پیام قرآنی را با هم‌دبیر می‌خوانند آن‌گاه معلم از دانش آموزان می‌خواهد کتاب قرآن خود را باز کنند و به صورت گروهی برای صفحه‌ی هدیه‌ی پدر بزرگ داستان بگویند آن‌گاه نماینده‌ای از گروه انتخاب شده و داستان هدیه‌ی پدر بزرگ را برای دوستان خود تعریف کند و آن‌گاه آن‌را نام برد معلم می‌تواند بچه‌ها را راهنمایی کند تا دانش آموزان به پیام این داستان پی ببرند.			
منابع آموزشی: لوحه - کتاب قرآن - نوار آموزشی -			
تفاوت های یاد گیری:			
فکرک دانش آموزان منصف و قوی - فعالیت های یادگیری			
تکلیف منزل و کلاس: داستان هدیه‌ی پدر بزرگ را در خانه برای والدین تعریف کند. داستان هدیه‌ی پدر بزرگ را به صورت خلاصه برای دوستان خود بگوید.			
عوامل پیشرفت و بهبود یادگیری:			
استفاده از لوحه - گروه بندی دانش آموزان و جمع خوانی			
ارزیابی پایانی کلاس:			
خواندن سوره عصر - پیام قرآنی - و بیان داستان هدیه پدر بزرگ			
نظر کلی درباره ی کلاس:			

ایمن‌سازان سپهر، (۱۴۰۴). ایمنی در مدارس برگرفته از سایت

<https://imensazansepehr.com/fa/%D9%85%D9%82%D8%A7%D9%84%D8%A7%D8%AA/157-%D8%A7%DB%8C%D9%85%D9%86%DB%8C-%D8%AF%D8%B1-%D9%85%D8%AF%D8%A7%D8%B1%D8%B3>

برنامه‌ریزی معماری همسان مدارس ابتدایی و متوسطه، (۱۳۹۵). ضابطه شماره ۶۹۷، ضوابط طراحی ساختمان‌های آموزشی

بومی‌سازان فولاد(بی‌تا)، تجهیزات پزشکی که همه مدارس باید در دسترس باشند برگرفته از سایت

<https://microrepair.ir/%D8%AA%D8%AC%D9%87%DB%8C%D8%B2%D8%A7%D8%AA-%D9%BE%D8%B2%D8%B4%DA%A9%DB%8C-%D9%85%D8%AF%D8%A7%D8%B1%D8%B3>

بی‌عوض شبستری، مجید (۱۳۹۲). ابعاد ساختار سازمانی فصل سوم تئوری سازمان استیفن رابینز برگرفته از سایت

<https://modiran98.blogfa.com/post/102/%D8%A7%D8%A8%D8%B9%D8%A7%D8%AF-%D8%B3%D8%A7%D8%AE%D8%AA%D8%A7%D8%B1-%D8%B3%D8%A7%D8%B2%D9%85%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D9%81%D8%B5%D9%84-%D8%B3%D9%88%D9%85-%D8%AA%D8%A6%D9%88%D8%B1%DB%8C-%D8%B3%D8%A7%D8%B2%D9%85%D8%A7%D9%86->

<https://omranmodern.com/mag/%D8%A7%D8%B3%D8%AA%DB%8C%D9%81%D9%86-%D8%B1%D8%A7%D8%A8%DB%8C%D9%86%D8%B2>

بی‌نام (۱۴۰۲). ضوابط طراحی مدرسه برگرفته از سایت

<https://omranmodern.com/mag/%D8%B6%D9%88%D8%A7%D8%A8%D8%B7-%D8%B7%D8%B1%D8%A7%D8%AD%DB%8C-%D9%85%D8%AF%D8%B1%D8%B3%D9%87>

بی‌نام (بی‌تا)، استانداردهای طراحی مدارس و فضاهای آموزشی، برگرفته از سایت

<https://amoozak.org/61511>

پیام گستر (۱۴۰۳). مدیریت یا اداره کردن چیست؟ برگرفته از سایت

<https://www.payamgostar.com/blog/what-is-management>

پارس مدیر (۱۴۰۱). تئوری سازمان و مدیریت برگرفته از سایت

<https://parsmodir.com/theory/management-theories>

پیرهادی، محمد (۱۴۰۲). ساحت‌های شش‌گانه تعلیم و تربیت در سند تحول بنیادین برگرفته از سایت

<https://setad.org/6264>

حیدری تبار، حسین (۱۳۸۷). سازمان و انواع آن برگرفته از سایت

<https://stron.blogfa.com/post/147>

دارابی مطلق، سمیرا. سلیمی، مهتاب (۱۴۰۲). بررسی تطبیقی ارزش، نگرش و رفتار مدیران سازمان‌های آموزشی کشورهای سوئد، ژاپن و ایران، فصلنامه رویکردهای پژوهشی نور در علوم مدیریت، شماره بیست و پنجم، شماره صفحات ۱-۲۲

دیوان (۱۴۰۲). ساختارهای سازمانی: سنتی در مقابل مدرن برگرفته از سایت

<https://divanhr.com/hub/organization-structure-modern-and-tradition>

شنبه های آموزشی، آنچه یک آتش نشان باید بداند، (۱۴۰۰)، شماره ۸۵، ایمنی برق در مدارس

شیبانی فر، رضا (۱۴۰۱). رهبری آموزشی و توسعه مدرسه برگرفته از سایت

<https://www.roshdmag.ir/fa/article/28937/%D8%B1%D9%87%D8%A8%D8%B1%DB%8C-%D8%A2%D9%85%D9%88%D8%B2%D8%B4%DB%8C-%D9%88-%D8%AA%D9%88%D8%B3%D8%B9%D9%87-%D9%85%D8%AF%D8%B1%D8%B3%D9%87>

مرکز مدیریت کاربردی (۱۴۰۱). ۱۰ تفاوت جالب بین مدیریت و ریاست برگرفته از سایت

<https://www.dekami.com/%D8%AA%D9%81%D8%A7%D9%88%D8%AA-%D8%A8%DB%8C%D9%86-%D9%85%D8%AF%DB%8C%D8%B1%DB%8C%D8%AA-%D9%88-%D8%B1%DB%8C%D8%A7%D8%B3%D8%AA-%DA%86%DB%8C%D8%B3%D8%AA%D8%9F>